Зауваження та пропозиції
Національної асоціації адвокатів України
до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо міжнародного співробітництва під час кримінального провадження»
(реєстр. № 16092 від 21.09.2026)

Провівши аналіз законопроекту № 16092, Національна асоціація адвокатів України вважає за необхідне висловити позицію щодо його концептуальних положень. Підтримуючи загальну ідею вдосконалення механізмів міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, вважаємо доцільним запропонувати низку уточнень з огляду на засади юридичної визначеності, змагальності сторін, забезпечення права на захист, права на свободу та особисту недоторканність, а також на практичні потреби взаємодії України з іноземними державами у сфері видачі осіб.

I. Загальна оцінка законопроекту

Законопроект зачіпає ключові інструменти міжнародного співробітництва: міжнародний розшук, обмін інформацією за запитами, дистанційний допит осіб, які перебувають за кордоном, та видачу особи (екстрадицію). Кожен із цих інструментів безпосередньо обмежує права людини, а рішення українських органів у цій сфері оцінюються іноземними судами, та іншими міжнародними та національними правоохоронними органами.

Низка запропонованих положень сформульована через оціночні категорії («існують достатні підстави вважати», «може бути відкликаний», «з урахуванням граничного строку», «можливо в порядку»), які не створюють чітких обов'язків для органів досудового розслідування і прокурора та не піддаються судовій перевірці. НААУ пропонує замінити їх імперативними формулюваннями з визначеними критеріями.

Водночас окремі положення законопроекту НААУ підтримує, зокрема запровадження допиту осіб, які перебувають за кордоном, у режимі відеоконференції та встановлення граничного строку екстрадиційного арешту для забезпечення фактичної передачі особи. Ці положення пропонується розвинути з метою посилення гарантій прав учасників кримінального провадження.

II. Щодо змін до Кримінального процесуального кодексу України

1. Щодо статей 164 і 562 Кримінального процесуального кодексу України

Пункти 2 і 18 розділу І законопроєкту змінюють статті 164 і 562 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК). В ухвалі про тимчасовий доступ до речей і документів за кордоном пропонується не зазначати строк її дії. Сам дозвіл залишатиметься безстроковим, як і за чинною статтею 562 КПК. Отже, законопроєкт зберігає можливість виконати процесуальну дію через тривалий час після надання дозволу без повторної перевірки його підстав.

Водночас пункт 18 розділу I законопроекту розширює обов'язок отримувати український дозвіл. Чинна частина друга статті 562 КПК пов'язує його отримання з вимогами міжнародного договору або законодавства запитуваної держави. За проектом дозвіл українського прокурора чи суду буде потрібний у всіх випадках, коли відповідна дія в Україні потребує такого дозволу, навіть якщо іноземна держава його не вимагає.

Тривалість міжнародної процедури пояснює потребу у довшому дозволі. Водночас через значний час можуть змінитися обставини, предмет запиту або потреба у доступі до приватної інформації. Безстроковість не зобов'язує повторно перевірити актуальність підстав. Учасник провадження не отримує чіткої часової межі, після якої втручання потребує нового мотивування.

Статті 30–32 Конституції України, стаття 132 КПК і стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод вимагають законної та пропорційної підстави втручання. Шестимісячний строк із можливістю мотивованого продовження враховує міжнародні затримки і забезпечує повторну перевірку. Цей строк стосується українського дозволу. Порядок виконання іноземною установою визначається міжнародним договором та її правом. Відсутність відомої особи виконавця за кордоном не перешкоджає зазначенню строку самого дозволу.

Таким чином, пропонуємо викласти частину другу статті 164 та частину другу статті 562 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 164. Ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів 2. В ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів на території іноземної держави відомості, передбачені в пунктах 1, 7 та 8 частини першої цієї статті, не зазначаються, а відомості, передбачені у пункті 6 частини першої цієї статті, зазначаються з урахуванням відсутності відомостей щодо особи, яка здійснюватиме тимчасовий доступ до речей і документів.	**Стаття 164. Ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів** 2. В ухвалі про тимчасовий доступ до речей і документів на території іноземної держави **не зазначаються** відомості, передбачені **пунктами 1 і** 8 частини першої цієї **статті. Відомості,** передбачені **пунктом** 6 цієї **частини,** зазначаються **без визначення** особи, яка здійснюватиме **доступ, якщо ця особа невідома. Строк дії ухвали визначається відповідно** до **частини другої статті 562 цього Кодексу.**
Стаття 562. Процесуальні дії, які потребують спеціального дозволу 2. Якщо запит про допомогу в іноземній державі стосується виконання процесуальної дії, проведення якої в Україні можливе лише з дозволу прокурора або суду, така процесуальна дія потребує надання відповідного дозволу прокурором або судом у порядку, встановленому цим Кодексом. Строк дії такого дозволу не обмежується, а належно засвідчена копія дозволу долучається до матеріалів запиту. При цьому в ухвалі слідчого судді, суду відомості щодо строку дії ухвали, щодо особи, яка здійснюватиме її виконання, в тому числі тимчасовий доступ до речей і документів, та відомості щодо наслідків невиконання ухвали не зазначаються.	**Стаття 562. Процесуальні дії, які потребують спеціального дозволу** 2. Якщо запит про допомогу в іноземній державі стосується процесуальної дії, проведення якої в Україні можливе лише з дозволу прокурора або суду, **відповідний дозвіл надається в** порядку, встановленому цим Кодексом. **Належно** засвідчена копія дозволу долучається до **запиту. Строк дії дозволу для виконання запиту за кордоном визначається з урахуванням обґрунтованого строку виконання запиту і не може перевищувати шести місяців. До закінчення цього строку за вмотивованим клопотанням слідчого, погодженим прокурором, або прокурора орган, який надав дозвіл, може продовжити його на строк не більше шести місяців, перевіривши збереження підстав та необхідність втручання. Припинення підстав дозволу або закриття кримінального провадження зумовлює його скасування органом, який надав дозвіл, та невідкладне повідомлення запитуваної сторони через уповноважений**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	(центральний) орган України. В ухвалі може не зазначатися виконавець в **іноземній державі, якщо він невідомий, та наслідки невиконання, передбачені для виконання ухвали в Україні. Ця частина визначає строк дозволу українського органу і не змінює строків та порядку виконання процесуальної** дії **за законом запитуваної держави.**

2. Щодо статті 281 Кримінального процесуального кодексу України

Законопроект пов'язує оголошення підозрюваного в міжнародний розшук з наявністю «достатніх підстав вважати», що особа виїхала або перебуває за межами України. Така формула є оціночною і не має критеріїв перевірки. Водночас оголошення в міжнародний розшук є підставою для ініціювання червоного оповіщення Інтерполу та екстрадиційного арешту за кордоном, а також передумовою для здійснення спеціального досудового розслідування та обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного. Тому підставою для такого рішення мають бути об'єктивні відомості, зокрема дані Державної прикордонної служби України, інформація компетентних органів іноземної держави, Національного центрального бюро Інтерполу в Україні, а не суб'єктивне припущення слідчого.

Міжнародний розшук, який за своєю природою не може завершитися видачею особи через незначну тяжкість діяння чи інші договірні обмеження, не має легітимної мети та лише обмежує права особи. Пропонується допускати оголошення в міжнародний розшук лише щодо кримінальних правопорушень, у зв'язку з якими може бути направлено запит про видачу (екстрадицію). Такий підхід узгоджується зі статтею 83 Правил Інтерполу з обробки даних, яка встановлює мінімальні пороги покарання для публікації червоних оповіщень, і дасть змогу запобігти відмовам Генерального секретаріату Інтерполу та видаленню даних за рішеннями Комісії з контролю файлів Інтерполу.

Для забезпечення перевірюваності рішення у постанові про оголошення в міжнародний розшук слід зазначати відомості, на підставі яких встановлено перебування особи за межами України, та правову кваліфікацію кримінального правопорушення. Копія постанови має не пізніше наступного робочого дня надсилатися захиснику підозрюваного у разі його залучення.

Окремо звертаємо увагу на техніко-юридичні недоліки. У чинній редакції частини першої статті 281 міститься зайва кома («оголошує розшук, такого підозрюваного»). Крім того, статті 193 і 297[1] Кримінального процесуального кодексу України вживають формулу «міждержавний та/або міжнародний розшук», тоді як законопроект — лише «міжнародний розшук». Термінологію доцільно узгодити.

Таким чином, пропонуємо викласти частини першу та другу статті 281 Кримінального процесуального кодексу України у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 281. Розшук підозрюваного	**Стаття 281.** Розшук підозрюваного

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
1. Якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме або він виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик, слідчий, прокурор оголошує розшук, такого підозрюваного. Якщо існують достатні підстави вважати, що така особа виїхала та/або перебуває за межами України, слідчий, прокурор оголошує такого підозрюваного в міжнародний розшук. До оголошення підозрюваного в розшук, міжнародний розшук слідчий, прокурор зобов'язаний вжити заходів щодо встановлення його місцезнаходження.	1. Якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме або він виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик, слідчий, прокурор оголошує розшук такого підозрюваного. Якщо **отримано відомості, які підтверджують**, що така особа виїхала та/або перебуває за межами України **(зокрема, дані Державної прикордонної служби України, компетентних органів іноземної держави, Національного центрального бюро Інтерполу в Україні)**, слідчий, прокурор оголошує такого підозрюваного в міжнародний розшук. **Оголошення в міжнародний розшук допускається лише щодо кримінального правопорушення, у зв'язку з яким відповідно до цього Кодексу та міжнародних договорів України може бути направлено запит про видачу особи (екстрадицію).** До оголошення підозрюваного в розшук, міжнародний розшук слідчий, прокурор зобов'язаний вжити заходів щодо встановлення його місцезнаходження.
2. Про оголошення розшуку виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування, якщо таке рішення приймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Особа вважається оголошеною в розшук, міжнародний розшук з моменту винесення постанови. …	2. Про оголошення розшуку виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування, якщо таке рішення приймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань. **У постанові про оголошення в міжнародний розшук зазначаються відомості, на підставі яких встановлено перебування особи за межами України, та правова кваліфікація кримінального правопорушення.** Особа вважається оголошеною в міжнародний розшук **з моменту скерування матеріалів від органу досудового розслідування до Національного центрального бюро Інтерполу в Україні для вирішення питання про внесення даних до обліків Генерального секретаріату Інтерполу. Копія постанови про оголошення розшуку, міжнародного розшуку не пізніше наступного робочого дня після її винесення надсилається захиснику підозрюваного у разі його залучення.** …

3. Щодо статті 282 Кримінального процесуального кодексу України

Пункт 5 розділу І, частина перша статті 282 КПК. Замість завершення процесуальних дій проєкт називає отримання підтвердження про виконання міжнародних заходів та, за потреби, їх перекладу. У тексті не уточнено наслідків повідомлення про відмову, неможливість виконання запиту або втрату потреби у запитуваній дії. Також виникає питання, чи потрібно чекати перекладу всього обсягу матеріалів, якщо розслідування вже можна продовжити.

Чинна частина перша статті 282 КПК дозволяє відновлення за наявності можливості подальшого розслідування та потреби проведення процесуальних дій.

Проєкт зберігає це правило. Тому він не встановлює абсолютної заборони відновлення до перекладу, але залишає конкуренцію загальної можливості продовження і нової спеціальної формули про підтвердження та переклад.

На практиці різне тлумачення може подовжувати зупинення через технічну операцію, яка не перешкоджає іншим діям.

За статтею 28 КПК орган розслідування має діяти у розумні строки. Очікування відповіді, яка вже містить відмову, або перекладу матеріалів, не потрібних для наступної дії, не пояснює необхідності подальшого зупинення. Норма потребує прямого охоплення відмови та неможливості виконання, відпадання необхідності у запиті й дозволу відновити розслідування до завершення перекладу за наявної можливості його продовження.

Таким чином, пропонуємо викласти частину першу статті 282 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 282. Відновлення досудового розслідування 1. Зупинене досудове розслідування відновлюється постановою слідчого, прокурора, якщо підстави для його зупинення перестали існувати (підозрюваний видужав, його місцезнаходження встановлено, отримано органом досудового розслідування підтвердження про виконання заходів, вжитих у межах міжнародного співробітництва, передбачених розділом IX та/або розділом IX² цього Кодексу, та у разі потреби їх переклад, припинено чи скасовано воєнний стан, обмін підозрюваного як військовополоненого проведено або такий обмін не відбувся), або наявна можливість подальшого проведення досудового розслідування за таких умов, а також у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій. Копія постанови про відновлення досудового розслідування невідкладно надається, а у випадку неможливості надання надсилається у триденний строк стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.	**Стаття 282. Відновлення досудового розслідування** 1. Зупинене досудове розслідування відновлюється постановою слідчого, прокурора, якщо підстави для його зупинення перестали існувати (підозрюваний видужав, його місцезнаходження встановлено, отримано **повідомлення** про виконання **запиту про міжнародне співробітництво, передбачене розділами IX або IX²** цього Кодексу, **про відмову в його виконанні або неможливість його виконання, чи відпала необхідність** у **запитуваних діях,** припинено чи скасовано воєнний стан, обмін підозрюваного як військовополоненого проведено або такий обмін не відбувся), або наявна можливість подальшого проведення досудового розслідування за таких умов, а також у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій. **Очікування перекладу отриманих матеріалів не перешкоджає відновленню досудового розслідування, якщо наявна можливість його подальшого проведення.** Копія постанови про відновлення досудового розслідування невідкладно надається, а у випадку неможливості надання надсилається у триденний строк стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

4. Щодо статті 303 Кримінального процесуального кодексу України

Чинна редакція статті 303 Кримінального процесуального кодексу України не передбачає можливості оскаржити слідчому судді постанову про оголошення підозрюваного в розшук та міжнародний розшук, а судова практика щодо оскарження таких рішень за аналогією є суперечливою.

Запровадження судового контролю відповідає вимогам статті 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

Пропонуємо доповнити частину першу статті 303 Кримінального процесуального кодексу України пунктом такого змісту:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Зміни до статті 303 не передбачені.	**Стаття 303.** Рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, та право на оскарження 1. На досудовому провадженні можуть бути оскаржені такі рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора: …(__) **рішення слідчого, прокурора про оголошення підозрюваного в розшук, міжнародний розшук – підозрюваним, його захисником, законним представником;** …

5. Щодо статті 335 Кримінального процесуального кодексу України

Підпункт 2 пункту 6 розділу І, нова частина третя статті 335 КПК. Проєкт дозволяє зупинення на період вжиття заходів у межах міжнародного співробітництва. Він не вимагає встановити, що без результату конкретного запиту неможливо продовжити розгляд, не визначає строку зупинення та періодичності перевірки його підстав.

Міжнародне листування може стосуватися окремого доказу, передачі майна чи іншого питання, яке не блокує дослідження решти матеріалів. За запропонованим текстом сам факт міжнародних заходів може виправдовувати зупинення всього судового провадження. Якщо відповіді немає або її виконання відкладене, проєкт не дає суду спеціального механізму повернення до питання про необхідність очікування.

Це зачіпає інтерес обвинуваченого у своєчасному вирішенні обвинувачення та інтерес потерпілого в отриманні рішення.

Статті 28 і 318 КПК та стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод вимагають розгляду у розумний строк. Потрібні причинний зв’язок між конкретним запитом і неможливістю розгляду, заслуховування учасників та вмотивована ухвала. Запропонована перевірка кожні шістдесят днів обмежує період між судовими оцінками, а не загальну тривалість виконання іноземного запиту. Окремо слід закріпити, що зупинення не продовжує запобіжних заходів і не усуває обов’язку їх перегляду.

Таким чином, пропонуємо викласти частину третю статті 335 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 335. Зупинення судового провадження 3. Судове провадження також може бути зупинене на період вжиття заходів у межах міжнародного співробітництва, передбачених розділом IX та/або розділом IX² цього Кодексу.	**Стаття 335. Зупинення судового провадження** 3. **Суд може зупинити судове** провадження **у зв’язку з виконанням конкретного запиту про міжнародне співробітництво, передбачене розділами IX або IX² цього Кодексу, якщо без результатів його виконання продовження**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	судового розгляду неможливе. До постановлення ухвали суд заслуховує учасників судового провадження. В ухвалі зазначаються запит, необхідні результати його виконання, причини неможливості продовження розгляду та строк зупинення, який не може **перевищувати шістдесяти днів. До закінчення цього строку суд у судовому засіданні перевіряє збереження підстав зупинення і постановляє вмотивовану ухвалу про відновлення провадження або продовження зупинення** на **строк не більше шістдесяти днів. Суд відновлює провадження невідкладно після відпадання підстав зупинення. Зупинення не продовжує строку дії запобіжних** заходів **і не звільняє суд від їх перегляду** у **встановленому цим Кодексом порядку.**

6. Щодо статті 542 Кримінального процесуального кодексу України

Пункти 10–11 розділу I, пункт 4 частини першої статті 541 і нова частина друга статті 542 КПК. Проєкт поширює положення про співробітництво з державами на міжнародні організації, їх органи, установи та міжнародні суди. Урядова записка пояснює ці зміни потребою співробітництва з ЕРРО, але нормативний текст має значно ширший обсяг.

Повноваження міжнародної організації визначаються її установчими актами та договірною основою співробітництва з Україною. Загальна відсилка до всіх положень КПК не встановлює, які саме форми співробітництва доступні конкретному органу. Правова допомога, видача особи та передача міжнародному суду мають різні умови. Особливої визначеності потребує співвідношення із спеціальним розділом IX² КПК щодо Міжнародного кримінального суду.

Статті 9 і 19 Конституції України та статті 9 і 543 КПК вимагають належної правової основи й дій у межах компетенції. Норма має прямо пов’язувати обсяг співробітництва з компетенцією організації та формами, передбаченими чинним міжнародним договором України, і зберігати спеціальний порядок щодо Міжнародного кримінального суду. Без такого уточнення залишиться незрозумілим, чи можуть українські органи застосовувати примусові заходи під час виконання запитів конкретної міжнародної організації або її установи.

Таким чином, пропонуємо викласти частину другу статті 542 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 542. Обсяг міжнародного співробітництва під час кримінального провадження 2. Положення цього Кодексу щодо міжнародного співробітництва під час кримінального провадження з іншими державами, їх компетентними органами застосовуються також у відносинах з міжнародними організаціями чи їх уповноваженими органами або установами під час здійснення ними	**Стаття 542. Обсяг міжнародного співробітництва під час кримінального провадження** 2. Положення цього Кодексу щодо міжнародного співробітництва застосовуються у відносинах з міжнародними **організаціями,** їх органами або **установами, уповноваженими здійснювати кримінальне** провадження, **у межах компетенції таких організацій, органів або установ та форм співробітництва, передбачених**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
кримінального провадження, а також з міжнародними судовими установами.	**чинним міжнародним договором України. Співробітництво** з міжнародними судовими **установами здійснюється з урахуванням спеціальних положень цього Кодексу та відповідного міжнародного договору України. Співробітництво з Міжнародним кримінальним судом здійснюється відповідно до розділу IX² цього Кодексу.**

7. Щодо статті 545¹ Кримінального процесуального кодексу України

Конфіденційність іноземного запиту про міжнародне співробітництво є загальновизнаним принципом, однак вона не може бути абсолютною щодо особи, стосовно якої спрямовано запит. Пункт 4 статті 5 Конвенції вимагає дотримання засад змагальності та рівності сторін під час перевірки законності тримання під вартою, а сторона захисту повинна мати доступ до документів, суттєвих для оцінки законності арешту (рішення Європейського суду з прав людини у справах Lamy v. Belgium, заява № 10444/83, та Garcia Alva v. Germany, заява № 23541/94). В екстрадиційних справах саме запит і додані до нього матеріали є підставою для арешту, тому без доступу до них право на оскарження стає ілюзорним.

Ставити доступ до інформації виключно в залежність від згоди запитуючої сторони допустимо щодо третіх осіб, але не щодо самої особи, стосовно якої застосовується захід. Пропонується закріпити право такої особи та її захисника ознайомитися із запитом в обсязі, необхідному для оскарження заходу. Це стандартний механізм забезпечення балансу між конфіденційністю та правом на захист. Відмова уповноваженого (центрального) органу в наданні інформації не може бути «мовчазною», а вимога вмотивованості дасть змогу оскаржити її в загальному порядку.

У частині другій статті слово «можливо» не має нормативного змісту і тлумачитиметься як дискреція органу, тому його слід замінити імперативним «здійснюється». Перелік статей доцільно доповнити статтею 184 Кримінального процесуального кодексу України, оскільки матеріали міжнародного співробітництва часто обґрунтовують саме клопотання про тримання під вартою. Крім того, без доступу до запиту захист не може перевірити допустимість доказів, отриманих за кордоном, зміст доручення, повноваження органу та дотримання умов запитуваної держави.

Окремо слід забезпечити слідчому судді та суду доступ до повних матеріалів, а представнику особи і самій особі до застосування заходу надати можливість завчасно заперечити проти втручання. У рішенні про обмеження доступу потрібно визначати конкретні захищені відомості, підставу і строк обмеження та можливість надати матеріали з вилученням цих відомостей. Судовий перегляд відмови за правилами статей 306 і 307 КПК дасть змогу перевірити необхідність обмеження.

Якщо іноземна сторона встановила умову конфіденційності, яка несумісна з обов’язковим розкриттям матеріалів за КПК, центральний орган має провести з нею консультації щодо виконання запиту та захисту інформації. Це дозволить вирішити суперечність до використання матеріалів у провадженні.

Таким чином, пропонуємо викласти статтю 545[1] Кримінального процесуального кодексу України у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 545[1]. Захист інформації та матеріалів міжнародного співробітництва під час кримінального провадження	**Стаття 545[1].** Захист інформації та матеріалів міжнародного співробітництва під час кримінального провадження
1. Доступ до інформації про факт отримання іноземного запиту про міжнародне співробітництво і його зміст, про заходи, вжиті з метою його виконання, а також доступ до доданих до запиту матеріалів чи до документів і відомостей, отриманих в результаті його виконання, надається лише особам, які здійснюють повноваження, пов'язані з опрацюванням, розглядом і виконанням запиту або яких залучають до виконання запиту, і лише тією мірою (частиною), яка необхідна для цього, а також відповідно до частини третьої статті 545 цього Кодексу.	1. Доступ до інформації про факт отримання іноземного запиту про міжнародне співробітництво і його зміст, про заходи, вжиті з метою його виконання, а також доступ до доданих до запиту матеріалів чи до документів і відомостей, отриманих в результаті його виконання, надається лише особам, які здійснюють повноваження, пов'язані з опрацюванням, розглядом і виконанням запиту або яких залучають до виконання запиту, і лише тією мірою (частиною), яка необхідна для цього, а також відповідно до частини третьої статті 545 цього Кодексу.
Питання про надання іншим особам інформації стосовно змісту запиту про міжнародне співробітництво, складеного компетентним органом іноземної держави, доданих до запиту матеріалів чи до документів і відомостей, отриманих в результаті його виконання, вирішує уповноважений (центральний) орган України у разі надання згоди запитуючої сторони на розкриття такої інформації.	Питання про надання іншим особам інформації стосовно змісту запиту про міжнародне співробітництво, складеного компетентним органом іноземної держави, доданих до запиту матеріалів чи до документів і відомостей, отриманих в результаті його виконання, вирішує уповноважений (центральний) орган України у разі надання згоди запитуючої сторони на розкриття такої інформації. **Рішення про відмову в наданні інформації має бути вмотивованим і доводиться до відома особи, яка звернулася.**
	Обмеження, встановлені цією частиною, не поширюються на право особи, щодо якої іноземна держава просить про видачу (екстрадицію), тимчасовий чи екстрадиційний арешт, арешт майна або інший захід, що обмежує її права, та її захисника ознайомитися із запитом та доданими до нього матеріалами в обсязі, необхідному для оскарження такого заходу.
2. Надання особам доступу до інформації про надсилання запиту про міжнародне співробітництво на підставі цього Кодексу, його зміст, про заходи, вжиті з метою його виконання, а також до документів і відомостей, отриманих в результаті його виконання, можливо в порядку, визначеному статтями 221, 222, 290, 317 цього Кодексу.	2. Надання особам доступу до інформації про надсилання запиту про міжнародне співробітництво на підставі цього Кодексу, його зміст, про заходи, вжиті з метою його виконання, а також до документів і відомостей, отриманих в результаті його виконання, **здійснюється** в порядку, визначеному статтями **184,** 221, 222, 290, 317 цього Кодексу. **Запит про міжнародне співробітництво та документи щодо його виконання підлягають відкриттю стороні захисту відповідно до статті 290 цього Кодексу, якщо сторона обвинувачення має намір використати як докази відомості, отримані в результаті виконання такого запиту.**
	3. Слідчому судді, суду надаються повні матеріали, необхідні для здійснення судового контролю. Гарантія доступу, передбачена абзацом третім частини першої цієї статті, поширюється також на представника відповідної особи та на розгляд питання про застосування заходу, що обмежує її права, до прийняття рішення про такий захід.
	4. Обмеження доступу учасника кримінального провадження до окремих відомостей допускається лише у необхідному

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	обсязі для захисту конкретного охоронюваного законом інтересу і не може позбавляти його можливості ефективно заперечувати проти обмеження своїх прав. У рішенні про відмову в доступі або його обмеження визначаються відомості, доступ до яких обмежено, підстава, строк обмеження та можливість надання матеріалів із вилученням захищених відомостей. Відмова у доступі або його обмеження може бути оскаржена слідчому судді за місцезнаходженням уповноваженого (центрального) органу України, а під час судового провадження питання доступу вирішує суд, який його здійснює. Скарга розглядається за правилами статей 306 і 307 цього Кодексу з наданням слідчому судді повних матеріалів. **5. Якщо запитуюча сторона встановила умову конфіденційності, несумісну з обов'язковим розкриттям за цим Кодексом, уповноважений (центральний) орган України невідкладно повідомляє її про це та проводить консультації щодо виконання запиту і захисту інформації.**

8. Щодо електронних запитів та матеріалів міжнародного співробітництва

Пункти 1, 13, 16 і 21 розділу I, статті 99, 548, 558 і 575 КПК. Проєкт дозволяє надсилати запити та матеріали електронними комунікаціями, у передбачених випадках без паперового оригіналу. Проте не встановлює спільних вимог до перевірки відправника, незмінності вкладень та фіксації результату перевірки.

Домовленість між центральними органами про електронний канал сама по собі не показує, як установити, що конкретний документ надійшов саме від компетентного органу та не був змінений. Якщо на його підставі застосовується примус або він використовується як доказ, ця прогалина ускладнює судову перевірку й заперечення сторін. Відсутність паперового дубліката особливо підвищує значення збережених відомостей про передачу та автентифікацію.

Статті 85–89 і 94 КПК вимагають оцінки належності, допустимості та достовірності. Для практичної роботи потрібна технологічно нейтральна процедура: погоджений захищений канал, прийнятний електронний підпис або підтвердження через перевірений офіційний канал. Вимога лише українського КЕП від іноземної установи могла б зірвати цифрове спрощення. Результат перевірки, дату, відправника та спосіб передачі слід зберігати разом із запитом, а обґрунтований сумнів усувати до застосування заходу, який обмежує права.

Таким чином, пропонуємо доповнити статтю 548 КПК частиною шостою такого змісту:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 548. Запит про міжнародне співробітництво Положення відсутнє.	**Стаття 548. Запит про міжнародне співробітництво** **6. Електронний запит та додані до нього матеріали приймаються до виконання після**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	перевірки їх походження від компетентного органу і цілісності. Спосіб перевірки визначається міжнародним договором України або письмовою домовленістю уповноважених (центральних) органів і може включати використання електронного підпису, погодженого захищеного каналу обміну або підтвердження компетентного органу через перевірений офіційний канал. Результат перевірки, дата отримання, відомості про відправника та спосіб передачі фіксуються і зберігаються разом із запитом. За обґрунтованого сумніву щодо походження або цілісності запиту до застосування заходу, що обмежує права особи, запитується додаткове підтвердження. До усунення обґрунтованого сумніву щодо походження або цілісності запиту чи доданих матеріалів вони не можуть бути підставою для застосування заходу, що обмежує права особи. **Ці вимоги щодо перевірки походження та цілісності застосовуються також до документів і матеріалів, отриманих за допомогою електронних комунікацій відповідно до цього розділу. Електронна форма документа та відсутність паперового примірника самі по собі не є підставою для визнання його недопустимим.**

9. Щодо статті 557 Кримінального процесуального кодексу України

Пункт 15 розділу І, пункт 4 частини другої статті 557 КПК. Проєкт залишає вимогу подвійної криміналізації лише для процесуальних дій, які потребують спеціального дозволу. Критерій спеціального дозволу не охоплює всіх випадків процесуального примусу.

Наприклад, частина шоста статті 237 КПК дозволяє слідчому або прокурору заборонити особі залишати місце огляду до його закінчення. Під час огляду місцевості, речей чи документів таке обмеження не потребує окремого попереднього судового дозволу. Спеціальний дозвіл характеризує порядок санкціонування дії, а примус – її зміст і вплив на особу. За проєктом відсутність спеціального дозволу може визначати допустимість примусу при виконанні запиту щодо діяння, яке в Україні не криміналізоване. Це не забезпечує послідовної межі між примусовою та непримусовою допомогою.

Рекомендація 37 FATF підтримує надання допомоги без подвійної криміналізації, особливо коли вона не передбачає примусу.

Тому в пункті 4 потрібно охопити і спеціальний дозвіл, і фактичне застосування процесуального примусу, з урахуванням застосовного міжнародного договору. Порівняння криміналізації слід проводити за фактичним змістом діяння. Різна назва правопорушення або його категорія в двох державах не повинні спричиняти формальну відмову, якщо діяння кримінально каране в обох.

Таким чином, пропонуємо викласти частину другу статті 557 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 557. Відмова у виконанні запиту про міжнародну правову допомогу 2. За відсутності міжнародного договору України у виконанні запиту повинно бути відмовлено, якщо: 1) виконання запиту суперечитиме конституційним засадам чи може завдати шкоди суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим інтересам України; 2) запит стосується правопорушення, за яке в Україні стосовно тієї самої особи судом прийнято рішення, яке набрало законної сили; 3) запитуюча сторона не забезпечує взаємності у цій сфері; 4) запит передбачає виконання процесуальних дій, які потребують спеціального дозволу, у провадженні стосовно діяння, яке не є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність; 5) є достатні підстави вважати, що запит спрямований на переслідування, засудження або покарання особи за ознаками її раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками; 6) запит стосується кримінального правопорушення, яке є предметом досудового розслідування або судового розгляду в Україні. Положення цієї частини застосовуються також у разі, коли міжнародним договором України не визначені підстави для відмови у виконанні запиту про правову допомогу.	**Стаття 557. Відмова у виконанні запиту про міжнародну правову допомогу** 2. За відсутності міжнародного договору України у виконанні запиту повинно бути відмовлено, якщо: 1) виконання запиту суперечитиме конституційним засадам чи може завдати шкоди суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим інтересам України; 2) запит стосується правопорушення, за яке в Україні стосовно тієї самої особи судом прийнято рішення, яке набрало законної сили; 3) запитуюча сторона не забезпечує взаємності у цій сфері; 4) запит передбачає **застосування процесуального примусу або** виконання процесуальних дій, які потребують спеціального дозволу, у провадженні стосовно діяння, яке не є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну **відповідальність, якщо інше не передбачено міжнародним договором України;** 5) є достатні підстави вважати, що запит спрямований на переслідування, засудження або покарання особи за ознаками її раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками; 6) запит стосується кримінального правопорушення, яке є предметом досудового розслідування або судового розгляду в Україні. Положення цієї частини застосовуються також у разі, коли міжнародним договором України не визначені підстави для відмови у виконанні запиту про правову **допомогу.** **Для цілей пункту 4 цієї частини подвійна криміналізація визначається за фактичним змістом діяння незалежно від назви кримінального правопорушення та його віднесення до певної категорії за законодавством відповідних держав.**

10. Щодо статті 567 Кримінального процесуального кодексу України

Законопроект запроваджує можливість допиту в режимі відеоконференції без направлення запиту про міжнародну правову допомогу, однак обмежує коло осіб, які можуть бути допитані, лише свідком і потерпілим. Обґрунтування такого обмеження законопроект не містить. На думку НААУ, воно погіршує становище сторони захисту і не відповідає інтересам самої держави.

Значна частина підозрюваних і обвинувачених перебуває за кордоном не з метою ухилення від правосуддя. Вони можуть бути учасниками екстрадиційної процедури, відбувати покарання, мати обмеження на виїзд або об’єктивну неможливість повернутися в умовах воєнного стану. Нині для таких осіб фактично

існують лише два варіанти, це спеціальне (заочне) провадження де це передбачає закон або очікування арешту та видачі. Участь у режимі відеоконференції реалізує право особи бути присутньою та захищатися особисто (Sejdovic v. Italy [ВП], заява № 56581/00), а сумісність такої форми участі зі статтею 6 Конвенції визнана Європейським судом з прав людини у справі Marcello Viola v. Italy (заява № 45106/04).

Для держави такий підхід також має очевидні переваги. Вироки, ухвалені за відсутності обвинуваченого, ускладнюють видачу, що неодноразово публічно стверджували керівники правоохоронних органів України. Стаття 3 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про видачу правопорушників дозволяє запитуваній державі відмовити у видачі, якщо не надано гарантій повторного розгляду справи. Вирок, ухвалений за участю обвинуваченого, такої вади не має.

Частина шоста статті 567 стосується допитів за запитами і через механізм міжнародної правової допомоги вже охоплює всіх учасників, у тому числі підозрюваного. У свою чергу стаття 9 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах допускає допит обвинуваченого в режимі відеоконференції за його згодою. Оскільки нові частини сьома і восьма запроваджують «прямий» допит без запиту, обмежувати його лише свідком і потерпілим немає логічних підстав. При цьому участь підозрюваного, обвинуваченого має допускатися лише за його клопотанням або згодою та із забезпеченням права на конфіденційне спілкування із захисником.

Також пропонується надати відповідні повноваження слідчому судді під час допиту в порядку статті 225 Кодексу, адже ризик втрати показань свідка, який перебуває за кордоном, є найвищим саме на стадії досудового розслідування. Формула «якщо держава перебування не висловлює заперечень» не визначає, у який спосіб іноземна держава має дізнатися про допит. Без попереднього повідомлення мовчання держави не може розцінюватися як відсутність заперечень, що створює ризик порушення її суверенітету та визнання отриманого доказу недопустимим.

Стаття 9 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах передбачає відеодопит за участю судового органу держави перебування, який забезпечує встановлення особи та дотримання основних принципів законодавства своєї держави. Якщо допит проводиться за цією процедурою, використання особистого пристрою або приміщення посольства не звільняє від її обов’язкових вимог. Інший спосіб допиту повинен мати правову підставу, сумісну з міжнародними зобов’язаннями та законодавством держави перебування. Домовленість про технічну організацію допиту не може скасовувати обов’язкові вимоги застосовного міжнародного договору.

Допит у посольстві або консульській установі також потребує дотримання права держави перебування. Стаття 5(j) Віденської конвенції про консульські зносини допускає виконання доручень щодо отримання доказів відповідно до міжнародних угод, а за їх відсутності допускає спосіб, сумісний із законодавством держави перебування. Стаття 41 Віденської конвенції про дипломатичні зносини

вимагає поважати її закони та використовувати приміщення представництва відповідно до його функцій.

Для нового спрощеного способу допиту пропонується також передбачити добровільну згоду свідка чи потерпілого, перевірку правової підстави обраного способу та можливості давати показання без стороннього впливу. Ухвала має містити документи, які підтверджують допустимість допиту у державі перебування. Необхідні документи отримуються через Міністерство юстиції України або передбачений КПК чи міжнародним договором прямий канал судових зносин, а допит із посольства чи консульської установи організовується у взаємодії з Міністерством закордонних справ України.

Частина третя статті 336 КПК уже вимагає належної якості зв'язку та можливості учасників ставити запитання й отримувати відповіді.

У законопроєкті слід установити, що суд зупиняє допит, якщо неможливо встановити особу, виявлено сторонній вплив або учасники не можуть реалізувати процесуальні права. Допит продовжується після усунення перешкод або проводиться в іншому законному порядку зі збереженням права особи відмовитися від показань у передбачених законом випадках.

Таким чином, пропонуємо викласти частини сьому та восьму статті 567 КПК і доповнити цю статтю частиною дев'ятою такого змісту:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 567. Допит особи за кордоном шляхом проведення відео- або телефонної конференції … 6. За правилами, передбаченими цією статтею, проводяться допити за допомогою відео- або телефонної конференції за запитами компетентного органу України. 7. У виключних випадках в умовах воєнного або надзвичайного стану на території України за наявності технічної можливості суд має право допитати в судовому засіданні свідка, потерпілого, який перебуває в іноземній державі, у режимі відеоконференції з використанням власних технічних засобів та кваліфікованого електронного підпису згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи у порядку, передбаченому статтею 336 цього Кодексу, якщо держава перебування не висловлює заперечень.	**Стаття 567.** Допит особи за кордоном шляхом проведення відео- або телефонної конференції … 7. У виключних випадках в умовах воєнного або надзвичайного стану на території України за наявності технічної можливості **слідчий суддя (у порядку статті 225 цього Кодексу),** суд має право допитати в судовому засіданні свідка, потерпілого**, експерта, а також за клопотанням або за згодою підозрюваного, обвинуваченого – підозрюваного, обвинуваченого**, який перебуває в іноземній державі, у режимі відеоконференції з використанням власних технічних засобів та кваліфікованого електронного підпису згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи у порядку, передбаченому статтею 336 цього Кодексу, **за умови попереднього повідомлення компетентного органу держави перебування через центральний орган України та відсутності його заперечень.** **Підозрюваному, обвинуваченому, який бере участь у судовому засіданні в** порядку, передбаченому **цією частиною, забезпечується право на конфіденційне спілкування із захисником.**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
8. У виключних випадках в умовах воєнного або надзвичайного стану на території України за наявності технічної можливості потерпілий та/або свідок, який є громадянином України і перебуває в іноземній державі, може бути допитаний з приміщення посольства України чи консульської установи України за кордоном (крім консульських установ, очолюваних нештатними (почесними) консулами України) згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи у порядку, передбаченому статтею 336 цього Кодексу. Допит може бути проведений у разі, якщо іноземна держава не заперечує проти здійснення іноземними посольствами та консульськими установами таких процесуальних дій.	8. У виключних випадках в умовах воєнного або надзвичайного стану на території України за наявності технічної можливості потерпілий**, свідок, підозрюваний, обвинувачений**, який є громадянином України і перебуває в іноземній державі, може бути допитаний з приміщення посольства України чи консульської установи України за кордоном (крім консульських установ, очолюваних нештатними (почесними) консулами України) згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи у порядку, передбаченому статтею 336 цього Кодексу. Допит може бути проведений у разі, якщо іноземна держава не заперечує проти здійснення іноземними посольствами та консульськими установами таких процесуальних дій. **9. Допит відповідно до частин сьомої і восьмої цієї статті проводиться за добровільною згодою свідка, потерпілого. Допит підозрюваного, обвинуваченого відповідно до частини восьмої цієї статті проводиться за його клопотанням або згодою із забезпеченням конфіденційного спілкування із захисником. До призначення допиту суд перевіряє правову підставу застосування обраного способу допиту та документи, які підтверджують його допустимість у державі перебування. Обраний спосіб має відповідати застосовному міжнародному договору України або законодавству держави перебування з дотриманням міжнародних зобов'язань України. Домовленість про технічну організацію допиту не може скасовувати обов'язкові вимоги застосовного міжнародного договору України. Якщо необхідні документи відсутні, їх отримання у загальному порядку міжнародної правової допомоги під час судового провадження забезпечує Міністерство юстиції України відповідно до частини другої статті 545 цього Кодексу. Якщо цей Кодекс або міжнародний договір України передбачає прямі зносини судових органів, документи отримує суд через відповідний канал. Організація допиту з посольства або консульської установи України здійснюється у взаємодії з Міністерством закордонних справ України. Окреме погодження кожного допиту не вимагається, якщо застосовний міжнародний договір України або законодавство держави перебування з дотриманням міжнародних зобов'язань України допускає обраний спосіб без такого погодження. В ухвалі суд зазначає причини застосування обраного способу, його правову підставу та документи, які підтверджують допустимість допиту у державі перебування. Перед допитом та під час його проведення суд перевіряє особу, яка допитується, можливість вільно давати показання без стороннього впливу та дотримання процесуальних прав учасників відповідно до статті 336 цього Кодексу. Суд**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	зупиняє допит, якщо неможливо встановити особу, виявлено сторонній вплив або учасники не можуть реалізувати процесуальні права. Допит продовжується після усунення перешкод або проводиться в іншому порядку, передбаченому цим Кодексом та застосовним міжнародним договором України.

11. Щодо частини четвертої статті 575 Кримінального процесуального кодексу України

Запропонована редакція частини четвертої статті 575 є внутрішньо суперечливою. Друге речення («у разі неможливості (…) з дня отримання інформації») фактично нівелює перше, оскільки будь-який пропуск строку, обчисленого з дня затримання, може бути пояснений «неможливістю». Крім того, з тексту не зрозуміло, з якого моменту виникає обов'язок звернутися із запитом: з дня затримання, з дня отримання інформації про затримання чи з дня отримання інформації про місцезнаходження особи.

Пропонується встановити єдину точку відліку для випадку затримання – день отримання українським органом інформації про затримання особи. Саме з цього моменту орган реально може діяти, і саме цей момент піддається документальній перевірці (повідомлення до Національного центрального бюро Інтерполу в Україні від компетентного органу іноземної держави).

Ситуації затримання особи та встановлення її місцезнаходження без затримання мають різну природу і потребують окремих строків. У разі затримання діють жорсткі договірні строки, оскільки відповідно до пункту 4 статті 16 Європейської конвенції про видачу правопорушників тимчасово арештовану особу може бути звільнено, якщо запит не надійшов протягом 18 днів після арешту, і в будь-якому разі звільняється після спливу 40 днів. Для другої ситуації такого тиску немає, проте залишати її без строку також неприпустимо.

Формула «з урахуванням граничного строку» не встановлює обов'язку. Пропонується імперативно закріпити, що внутрішні строки мають забезпечувати надсилання запиту до закінчення строку, визначеного міжнародним договором України, а за його відсутності – законодавством запитуваної держави. Це відповідає інтересам як держави, так і особи, оскільки скорочує період невизначеності під час тимчасового арешту.

Щоб орган, який готує клопотання, міг дотриматися цих строків, центральний орган має невідкладно передавати йому повідомлення про затримання та відомості про граничний договірний строк. За нестачі документів потрібно невідкладно повідомляти центральний орган про причини затримки. Таке повідомлення не може подовжувати строк, установлений міжнародним договором України.

Таким чином, пропонуємо викласти частину четверту статті 575 Кримінального процесуального кодексу України у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 575. Порядок підготовки документів та надсилання запитів … 4. Клопотання про видачу особи (екстрадицію) передаються до відповідного центрального органу України через відповідну обласну прокуратуру у десятиденний строк з дня затримання особи на території іноземної держави. У зазначений строк керівник відповідного органу досудового розслідування у складі апарату Національної поліції, центрального апарату органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань України, органу Національного антикорупційного бюро України безпосередньо передає Офісу Генерального прокурора клопотання про видачу особи (екстрадицію). У разі неможливості підготувати клопотання у строк, визначений цією частиною, клопотання передається у десятиденний строк з дня отримання органом досудового розслідування, судом інформації про місцезнаходження особи або її затримання на території іноземної держави з урахуванням граничного строку надсилання центральним органом України запиту про видачу особи (екстрадицію), встановленого відповідним міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. …	**Стаття 575.** Порядок підготовки документів та надсилання запитів … 4. Клопотання про видачу особи (екстрадицію) передаються до відповідного центрального органу України через відповідну обласну прокуратуру **невідкладно, але не пізніше десяти днів з дня отримання органом досудового розслідування, прокурором, судом інформації про** затримання особи на території іноземної держави. У зазначений строк керівник відповідного органу досудового розслідування у складі апарату Національної поліції, центрального апарату органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань України, органу Національного антикорупційного бюро України безпосередньо передає Офісу Генерального прокурора клопотання про видачу особи (екстрадицію). **У разі отримання інформації про місцезнаходження** особи на території іноземної держави **без її затримання** клопотання про видачу особи (екстрадицію) **передається не пізніше тридцяти днів** з дня отримання **такої інформації.** **Строки, передбачені** цією частиною, **повинні забезпечувати** надсилання центральним органом України запиту про видачу особи (екстрадицію) **до закінчення граничного строку**, встановленого відповідним міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України**, а за відсутності такого договору – законодавством запитуваної держави.** **Центральний орган України невідкладно передає органу, який готує клопотання, отримане повідомлення про затримання та відомості про граничний строк надсилання запиту за міжнародним договором України. За неможливості завершити підготовку до закінчення такого строку орган, який готує клопотання, невідкладно повідомляє центральний орган України про причини та відсутні документи для вирішення питання про звернення до запитуваної сторони згідно з міжнародним договором. Таке повідомлення не продовжує граничного строку, установленого міжнародним договором.** **…**

12. Щодо частин сьомої та восьмої статті 575 Кримінального процесуального кодексу України

Формула «може бути відкликаний» залишає на розсуд органу питання про підтримання запиту про видачу навіть після закриття кримінального провадження. Такий підхід є неприпустимим, оскільки подальше тримання особи під вартою за кордоном на підставі запиту України в такому разі не має правових підстав. Пропонується формула «підлягає відкликанню» з вичерпним переліком підстав.

Підстава «припинення розшуку, міжнародного розшуку особи» є системно колізійною. Розшук підозрюваного припиняється у зв'язку зі встановленням його

місцезнаходження. Отже, затримання особи за кордоном формально тягне припинення розшуку, а відтак і відкликання запиту про видачу, що суперечить меті норми. Крім того, відмова однієї держави у видачі не виключає видачі іншою державою. Тому необхідно прямо розмежувати встановлення місцезнаходження особи і припинення міжнародного розшуку.

Відкликання запиту про видачу автоматично не тягне видалення червоного оповіщення Інтерполу. Обов'язок ініціатора видачі одночасно вжити заходів щодо припинення міжнародного розшуку відповідає обов'язку Національного центрального бюро забезпечувати точність і актуальність даних, що обробляються в інформаційній системі Інтерполу (статті 11 і 12 Правил Інтерполу з обробки даних).

Частину сьому статті 575 КПК слід узгодити з підставою відкликання через ненадання судом підтвердження актуальності запиту. Пропонується відвести суду п'ять робочих днів на відповідь, а Міністерству юстиції України у разі її ненадання забезпечити з'ясування причин. Якщо актуальність не підтверджено протягом наступних п'яти робочих днів, запит підлягає невідкладному відкликанню з повідомленням іноземного адресата.

Таким чином, пропонуємо викласти частини сьому та восьму статті 575 Кримінального процесуального кодексу України у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 575. Порядок підготовки документів та надсилання запитів … 7. Запит про видачу особи (екстрадицію) у кримінальному провадженні, поданий центральним органом під час досудового розслідування, залишається чинним до його виконання також у разі передачі обвинувального акту до суду. На вимогу уповноваженого (центрального) органу іноземної держави Міністерство юстиції України може підтвердити актуальність запиту про видачу (екстрадицію) на підставі інформації, наданої судом. 8. Запит про видачу особи (екстрадицію) може бути відкликаний у разі: 1) припинення розшуку, міжнародного розшуку особи; 2) закриття кримінального провадження; 3) ненадання судом підтвердження про актуальність запиту про видачу на вимогу Міністерства юстиції України відповідно до частини сьомої цієї статті.	**Стаття 575.** Порядок підготовки документів та надсилання запитів … **7. Запит про видачу особи (екстрадицію) у кримінальному провадженні, поданий центральним органом під час досудового розслідування, залишається чинним до його виконання також у разі передачі обвинувального акту до суду.** **На вимогу уповноваженого (центрального) органу іноземної держави Міністерство юстиції України може підтвердити актуальність запиту про видачу (екстрадицію) на підставі інформації, наданої судом. Суд надає Міністерству юстиції України підтвердження актуальності запиту або повідомляє про відсутність підстав для його підтримання невідкладно, але не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання звернення. У разі ненадання судом підтвердження у зазначений строк Міністерство юстиції України невідкладно з'ясовує причини ненадання; якщо актуальність не підтверджена протягом наступних п'яти робочих днів, застосовується пункт 7 частини восьмої цієї статті.** 8. Запит про видачу особи (екстрадицію) **підлягає відкликанню** у разі: **1**) закриття кримінального провадження; **2) скасування повідомлення про підозру або зміни правової кваліфікації, за якої видача не допускається;** **3) скасування ухвали слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу у вигляді**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
…	**тримання під вартою, на підставі якої направлено запит, якщо нову таку ухвалу не постановлено;** **4) закінчення строків давності притягнення особи до кримінальної відповідальності або виконання вироку;** **5) смерті особи;** **6) добровільного прибуття особи в Україну або її видачі Україні іншою державою;** **7**) ненадання судом підтвердження про актуальність запиту про видачу на вимогу Міністерства юстиції України відповідно до частини сьомої цієї статті. **Одночасно з відкликанням запиту про видачу ініціатор видачі вживає заходів щодо припинення** міжнародного розшуку особи **та видалення відомостей про неї з інформаційних систем Інтерполу, та інших міжнародних систем обміну даними, якщо підстави для подальшого розшуку відсутні.** **Встановлення місцезнаходження особи на території іноземної держави не є підставою для припинення міжнародного розшуку до її фактичної передачі Україні.** **Центральний орган України відкликає запит невідкладно після встановлення підстав, передбачених цією частиною, та повідомляє компетентний орган іноземної держави про відкликання і його підстави. Після отримання відомостей про припинення підстав запиту орган, який його ініціював, невідкладно передає їх центральному органу України.**

13. Щодо частин десятої та шістнадцятої статті 584 Кримінального процесуального кодексу України

НААУ підтримує запровадження граничного строку екстрадиційного арешту для забезпечення фактичної передачі особи та пропонує розвинути це положення. Попри загальне правило статті 202 Кримінального процесуального кодексу України, у практиці екстрадиційних справ місця ув'язнення нерідко очікують окремого рішення прокурора чи суду, внаслідок чого особа фактично перебуває під вартою без законних підстав, що порушує пункт 1 статті 5 Конвенції. Пряме посилання на статтю 202 Кодексу та вказівка на обов'язок уповноваженої службової особи місця ув'язнення негайно звільнити особу усунуть таку практику.

Строк у тридцять діб узгоджується з пунктами 4 і 5 статті 18 Європейської конвенції про видачу правопорушників, відповідно до яких особа, яку не прийнято у визначену дату, може бути звільнена через 15 днів і в будь-якому разі звільняється через 30 днів. Тому цей строк має бути граничним і не підлягати повторному застосуванню. Інакше норма перетворюється на механізм продовження арешту понад дванадцять місяців шляхом постановлення послідовних ухвал.

Редакція законопроекту, що пов'язує застосування арешту з прийняттям рішення про видачу «після закінчення зазначеного строку», не охоплює випадку, коли рішення прийнято до спливу дванадцяти місяців, але фактичну передачу не

встигають здійснити. Також залишається незрозумілим, з якої дати обчислюється тридцятиденний строк з огляду на можливість оскарження рішення про видачу. Пропонується обчислювати його з дня набрання рішенням законної сили та вимагати від прокурора обґрунтування причин, з яких передачу не здійснено раніше.

Зарахування строку тимчасового арешту до сукупного строку екстрадиційного арешту запобігатиме ситуаціям, коли загальний строк тримання під вартою перевищує невідбуту частину покарання.

Окрема проблема – імперативне формулювання частини шістнадцятої. Воно не відображає можливості відмови в арешті за частиною сьомою статті 584 КПК та альтернативного заходу за статтею 585 КПК. Завершення тримання в іншому провадженні не доводить потреби в новому арешті. Потрібні самостійна оцінка необхідності, строку та можливості забезпечити передачу менш обтяжливим заходом.

У новій частині шістнадцятій статті 584 КПК пропонується прямо зберегти судову перевірку необхідності арешту і можливості застосувати менш обтяжливий захід за статтею 585 КПК. Закінчення строку тримання під вартою в іншому провадженні не встановлює підстав для нового арешту. Прокурор має надати узгоджену дату передачі або підтверджені заходи щодо її погодження, а застосування арешту за частиною шістнадцятою не повинно обходити строків та заборони повторного арешту за частиною десятою статті 584 КПК.

Таким чином, пропонуємо викласти частини десяту та шістнадцяту статті 584 Кримінального процесуального кодексу України у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 584. Застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою для забезпечення видачі особи (екстрадиційний арешт) … 10. Екстрадиційний арешт застосовується до вирішення питання про видачу особи (екстрадицію) та її фактичної передачі, але не може тривати більше дванадцяти місяців. У разі прийняття рішення про видачу особи після закінчення зазначеного строку екстрадиційного арешту прокурор звертається до слідчого судді з клопотанням про застосування екстрадиційного арешту для забезпечення фактичної передачі особи в порядку, передбаченому частинами першою – третьою цієї статті. У такому клопотанні, зокрема, повинно бути обґрунтовано строк, необхідний для забезпечення фактичної передачі особи. Слідчий суддя за результатами розгляду зазначеного клопотання в порядку, передбаченому частинами четвертою — дев'ятою цієї статті, може застосувати до особи, щодо якої прийнято рішення про видачу, екстрадиційний арешт для забезпечення її фактичної передачі на строк, необхідний для забезпечення фактичної передачі особи, але не більш як тридцять діб. Якщо видача особи запитується для виконання вироку суду іноземної держави, сукупний строк	**Стаття 584.** Застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою для забезпечення видачі особи (екстрадиційний арешт) … 10. Екстрадиційний арешт застосовується до вирішення питання про видачу особи (екстрадицію) та її фактичної передачі, але не може тривати більше дванадцяти місяців. **Якщо** рішення про видачу особи **набрало законної сили** після закінчення зазначеного строку **або менш ніж за тридцять діб до його закінчення, прокурор може звернутися** до слідчого судді з клопотанням про застосування екстрадиційного арешту для забезпечення фактичної передачі особи в порядку, передбаченому частинами першою — третьою цієї статті. У такому клопотанні, зокрема, повинно бути обґрунтовано строк, необхідний для забезпечення фактичної передачі особи**, та причини, з яких передачу не здійснено раніше**. Слідчий суддя за результатами розгляду зазначеного клопотання в порядку, передбаченому частинами четвертою – дев'ятою цієї статті, може застосувати до особи, щодо якої прийнято рішення про видачу, екстрадиційний арешт для забезпечення її фактичної передачі на строк, необхідний для забезпечення фактичної передачі особи, але не більш як тридцять діб **з дня набрання законної сили рішенням про видачу.**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
екстрадиційного арешту не може становити більше, ніж строк, що залишився невідбутим за таким вироком. …	**Повторне застосування екстрадиційного арешту для забезпечення фактичної передачі за тим самим запитом не допускається.** **У разі закінчення** строку екстрадиційного арешту**, у тому числі застосованого** для забезпечення фактичної передачі**, якщо фактичну передачу не здійснено, особа підлягає негайному звільненню з-під варти уповноваженою службовою особою місця ув'язнення без прийняття додаткового рішення слідчим суддею, судом, прокурором чи органом, що здійснює екстрадиційну перевірку. Положення статті 202 цього Кодексу застосовуються з урахуванням особливостей** цієї статті. Якщо видача особи запитується для виконання вироку суду іноземної держави, сукупний строк екстрадиційного арешту **(з урахуванням строку тимчасового арешту за тим самим запитом)** не може становити більше, ніж строк, що залишився невідбутим за таким вироком. …
16. У разі коли прийнято рішення про видачу щодо особи, до якої застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, або стосовно якої закінчився строк дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, застосований в іншому кримінальному провадженні, слідчий суддя за клопотанням прокурора постановляє ухвалу про застосування екстрадиційного арешту для забезпечення фактичної передачі особи.	16. **Щодо** особи, до якої застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, або **строк тримання** якої під **вартою** в іншому кримінальному **провадженні закінчився, екстрадиційний арешт** для фактичної передачі **може бути застосований після набрання чинності рішенням про видачу в порядку та за умов, установлених частинами першою–дев'ятою і десятою цієї статті. Закінчення строку тримання під вартою в іншому провадженні саме по собі не є підставою для екстрадиційного арешту. Слідчий суддя перевіряє можливість застосування заходу за статтею 585 цього Кодексу. У клопотанні прокурор зазначає узгоджену дату передачі або підтверджені заходи щодо її погодження, доводить необхідність тримання під вартою та неможливість забезпечити передачу заходом, не пов'язаним із триманням під вартою. Застосування арешту за цією частиною не поновлює строків, установлених частиною десятою цієї статті, та не допускає повторного арешту, забороненого частиною десятою цієї статті.**

14. Щодо статей 589 і 590[1] Кримінального процесуального кодексу України

Пункти 23–24 розділу I, пункт 5[2] частини першої статті 589 і нова стаття 590[1] КПК. Проєкт передбачає відмову у видачі, якщо прийнято рішення про передачу міжнародному юрисдикційному органу. Стаття 590[1] установлює критерії вибору між запитами держав, але не вимагає прямо оцінити заперечення особи, ризики порушення її прав, повідомити її про результат та пояснити вибір держави.

Стаття 90 Римського статуту Міжнародного кримінального суду містить диференційований порядок одночасних прохань. Значення мають збіг діяння, участь запитуючої держави у Статуті, прийнятність справи та наявність

зобов'язання щодо видачі. Безумовна формула відмови не відтворює цього співвідношення. Її слід узгодити з договірною процедурою та розділом IX[2] КПК, зокрема для випадків надходження конкуруючих запитів до остаточного рішення про передачу.

Стаття 17 Європейської конвенції про видачу правопорушників передбачає оцінку обставин конкуренції між державами. Вибір адресата видачі має також враховувати доводи про ризик поводження, забороненого статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Самої тяжкості діяння чи черговості запитів недостатньо для відповіді на такі доводи. Потрібне мотивоване рішення, повідомлення особи та захисника і пряма відсилка до оскарження за статтею 591 КПК. Ця правка зберігає наявний порядок судового захисту та робить видимими підстави вибору держави.

Таким чином, пропонуємо уточнити пункт 5[2] частини першої статті 589 КПК та доповнити статтю 590[1] КПК частинами третьою і четвертою у наведеній редакції:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 589. Відмова у видачі особи (екстрадиції) 1. У видачі особи іноземній державі відмовляється у разі, якщо: 1) особа, стосовно якої надійшов запит про видачу, відповідно до законів України на час прийняття рішення про видачу (екстрадицію) є громадянином України; 2) злочин, за який запитано видачу, не передбачає покарання у виді позбавлення волі за законом України; 3) закінчилися передбачені законом України строки давності притягнення особи до кримінальної відповідальності або виконання вироку за злочин, за який запитано видачу; 4) компетентний орган іноземної держави не надав на вимогу центрального органу України додаткових матеріалів або даних, без яких неможливе прийняття рішення за запитом про видачу (екстрадицію); 5) видача особи (екстрадиція) суперечить зобов'язанням України за міжнародними договорами України; 5[1]) є обґрунтовані підстави вважати, що видача особи (екстрадиція) суперечить інтересам національної безпеки України; 5[2]) прийнято рішення про передачу особи Міжнародному кримінальному суду або іншому міжнародному юрисдикційному органу, що має юрисдикцію щодо міжнародних злочинів, яка визнана Україною; 6) наявні інші підстави, передбачені міжнародним договором України.	**Стаття 589. Відмова у видачі особи (екстрадиції)** 1. У видачі особи іноземній державі відмовляється у разі, якщо: 1) особа, стосовно якої надійшов запит про видачу, відповідно до законів України на час прийняття рішення про видачу (екстрадицію) є громадянином України; 2) злочин, за який запитано видачу, не передбачає покарання у виді позбавлення волі за законом України; 3) закінчилися передбачені законом України строки давності притягнення особи до кримінальної відповідальності або виконання вироку за злочин, за який запитано видачу; 4) компетентний орган іноземної держави не надав на вимогу центрального органу України додаткових матеріалів або даних, без яких неможливе прийняття рішення за запитом про видачу (екстрадицію); 5) видача особи (екстрадиція) суперечить зобов'язанням України за міжнародними договорами України; 5[1]) є обґрунтовані підстави вважати, що видача особи (екстрадиція) суперечить інтересам національної безпеки України; 5[2]) **видача перешкоджає виконанню** рішення про передачу особи Міжнародному кримінальному суду або іншому міжнародному юрисдикційному органу, **юрисдикція якого** визнана **Україною, з урахуванням порядку вирішення конкуруючих запитів, установленого відповідним міжнародним договором України та цим Кодексом;** 6) наявні інші підстави, передбачені міжнародним договором України.
Стаття 590[1]. Одночасні запити про видачу особи (екстрадицію) Положення відсутнє.	**Стаття 590[1]. Одночасні запити про видачу особи (екстрадицію)** **3. Рішення за конкуруючими запитами повинно містити оцінку зазначених у частині першій цієї статті обставин, заперечень особи та**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	ризиків порушення її прав у кожній запитуючій державі. Про рішення повідомляються особа, її захисник чи законний представник та відповідні запитуючі держави. Оскарження рішення про видачу обраній державі здійснюється за статтею 591 цього Кодексу. **4. У разі одночасного надходження прохання Міжнародного кримінального суду про арешт і передачу особи та запиту іноземної держави про видачу застосовуються стаття 90 Римського статуту Міжнародного кримінального суду та розділ IX² цього Кодексу. Конкуренція із запитом іншого міжнародного юрисдикційного органу вирішується відповідно до міжнародного договору України, що визначає співробітництво з таким органом.**

15. Щодо статті 598 Кримінального процесуального кодексу України

Пункт 26 розділу I, частина друга статті 598 КПК. Проєкт передбачає прийняття відомостей без додаткового засвідчення чи легалізації для визнання судом допустимими. Таке формулювання зближує відмову від формального засвідчення з процесуальною оцінкою доказу.

Легалізація стосується засвідчення документа. Допустимість залежить також від способу отримання відомостей, дотримання прав особи та інших вимог статей 86–89 КПК. Достовірність потребує окремої оцінки за статтею 94 КПК. Документ із підтвердженим походженням може містити відомості, одержані з істотним порушенням прав людини. Звільнення від легалізації не дає відповіді на це питання.

Загальні правила оцінки доказів за КПК залишаються чинними. Однак слова «для визнання судом допустимими» у запропонованій редакції частини другої статті 598 КПК можуть тлумачитися як достатність самого звільнення від легалізації для визнання доказу допустимим.

У цій частині слід окремо зазначити, що відомості приймаються без додаткового засвідчення, а суд оцінює їх належність, допустимість і достовірність за правилами КПК. Сторони повинні мати доступ до матеріалів і можливість заперечити проти використання відомостей, отриманих із порушенням закону.

Таким чином, пропонуємо викласти частину другу статті 598 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 598. Порядок кримінального провадження, що перейняте від іншої держави 2. Відомості, які містяться в матеріалах, отриманих до перейняття кримінального провадження відповідним органом іншої держави на її території та згідно з її законодавством, можуть бути визнані допустимими під час судового розгляду в Україні, якщо це не порушує засад судочинства, передбачених Конституцією України та цим Кодексом, і вони не отримані з порушенням прав людини і основоположних свобод. Такі відомості	**Стаття 598. Порядок кримінального провадження, що перейняте від іншої держави** 2. Відомості, які містяться в матеріалах, отриманих до перейняття кримінального провадження відповідним органом іншої держави на її території та згідно з її законодавством, можуть бути визнані допустимими під час судового розгляду в Україні, якщо це не порушує засад судочинства, передбачених Конституцією України та цим Кодексом, і вони не отримані з порушенням прав людини і основоположних свобод. Такі відомості

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
приймаються на території України без додаткового засвідчення (легалізації) для визнання судом допустимими.	приймаються на території України без додаткового засвідчення **(легалізації). Їх належність, допустимість і достовірність оцінюються** судом **відповідно до статей 85–89 і 94 цього Кодексу, а доступ сторін до них забезпечується у порядку, встановленому цим Кодексом.**

16. Щодо одночасного вирішення питань виконання іноземного вироку

Пункт 29 розділу I, новий абзац пункту 2 частини четвертої статті 603 КПК, і пункт 33, абзац після пункту 2 частини третьої статті 610 КПК. Проєкт забороняє одночасно з виконанням чи адаптацією іноземного вироку звільнення, заміну або пом'якшення покарання, якщо це не передбачено іноземним вироком. У статті 603 заборону додатково розміщено всередині пункту про відмову у виконанні вироку, хоча вона має регулювати питання виконання.

Статті 9–12 Конвенції про передачу засуджених осіб розмежовують виконання покарання і повноваження щодо самого вироку.

Стаття 611 КПК дозволяє умовно-дострокове звільнення, амністію та помилування у встановленому порядку. Відсутність такого положення в іноземному вироку не завжди означає відсутність у компетентного українського органу повноважень на наступній стадії виконання.

Запропонована заборона може вимагати повторного звернення і нового розгляду навіть тоді, коли суд уже має відповідне клопотання та матеріали.

Це створює затримку у застосуванні законної підстави звільнення або пом'якшення. Належна межа має визначатися компетенцією суду, міжнародним договором і вимогами статей 537 та 539 КПК. Суд не може повторно встановлювати винуватість, але за належної компетенції має отримати можливість одночасно вирішити готове питання виконання покарання. Помилування залишається повноваженням органу, визначеного Конституцією України.

Таким чином, пропонуємо викласти частину четверту статті 603 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 603. Розгляд судом питання про виконання вироку суду іноземної держави 4. За результатами судового розгляду суд постановляє ухвалу: 1) про виконання вироку суду іноземної держави повністю або частково. При цьому суд визначає, яка частина покарання може бути виконана в Україні, керуючись положеннями Кримінального кодексу України, що передбачають кримінальну відповідальність за злочин, у зв'язку з яким ухвалено вирок, та вирішує питання про застосування запобіжного заходу до набрання ухвалою законної сили; 2) про відмову у виконанні вироку суду іноземної держави. Вирішення питання про звільнення засудженого від покарання або	**Стаття 603. Розгляд судом питання про виконання вироку суду іноземної держави** 4. За результатами судового розгляду суд постановляє ухвалу: 1) про виконання вироку суду іноземної держави повністю або частково. При цьому суд визначає, яка частина покарання може бути виконана в Україні, керуючись положеннями Кримінального кодексу України, що передбачають кримінальну відповідальність за злочин, у зв'язку з яким ухвалено вирок, та вирішує питання про застосування запобіжного заходу до набрання ухвалою законної сили; 2) про відмову у виконанні вироку суду іноземної **держави.**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
подальшого його відбування, заміна більш м'яким, а також пом'якшення призначеного покарання, якщо це не передбачено вироком суду іноземної держави, одночасно з вирішенням питання про виконання вироку суду іноземної держави не допускається.	**Суд не переглядає вирок іноземного суду щодо встановлених ним фактичних обставин та винуватості особи. Якщо за законом України та застосовним міжнародним договором вирішення** питання про звільнення від покарання або подальшого його відбування, **заміну невідбутої частини покарання** більш **м'яким чи** пом'якшення **покарання належить до компетенції цього суду, таке питання може бути вирішене** одночасно **за відповідним клопотанням із дотриманням вимог статей 537 і 539 цього Кодексу. Відсутність відповідного положення у** вироку суду іноземної держави **сама по собі** не **перешкоджає застосуванню цих норм.**

17. Щодо передачі, розподілу та повернення конфіскованого майна

Пункт 29 розділу I, нова частина восьма статті 603 КПК, і пункт 30, частини перша та третя статті 604[1] КПК. Проєкт дозволяє передавати майно, його еквівалент або частину іноземній стороні, зокрема для відшкодування потерпілим. Серед критеріїв розподілу названі вартість, шкода, місце проживання потерпілих та обсяг міжнародної допомоги. Порядок участі осіб, права яких зачіпає передача, і окреме право апеляційного перегляду не визначені.

Після конфіскації можуть залишатися невирішеними питання законного власника, добросовісної третьої особи або черговості задоволення вимог потерпілих. Врахування розміру шкоди без повідомлення потерпілого не забезпечує можливості подати документи про її відшкодування. Передача спірного майна за кордон може ускладнити виконання майбутнього рішення про право на нього. Проєкт не встановлює, які саме відомості про такі права Мін'юст має подати суду.

Статті 31–32 Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму передбачають захист інтересів третіх осіб.

Стаття 57 Конвенції ООН проти корупції визначає правила повернення активів із захистом добросовісних третіх осіб та відповідними пріоритетами повернення і компенсації. Конкретний порядок залежить від умов застосовного договору. Обсяг допомоги іншої держави не може замінювати виконання цих обов'язків.

У законопроєкті слід визначити, які документи про права на майно та вимоги потерпілих додаються до клопотання про його передачу. Суд має повідомити відомих йому потерпілих та осіб, які заявили права на майно, і надати їм можливість подати пояснення та документи.

В ухвалі суд повинен зазначити, яке майно, кому, в якій частці та на якій правовій підставі передається. Якщо щодо конкретного майна триває судовий спір про право власності, його передачу слід відкласти до вирішення спору. Особам, чиї права зачіпає ухвала, потрібно надати право на її апеляційне оскарження.

Під час цього розгляду суд вирішує питання передачі майна та захисту прав заінтересованих осіб. Законність конфіскації, вже встановлену остаточним судовим рішенням, повторно не перевіряють.

Невизначений річний строк для запиту про розподіл майна

Пункт 30 розділу I законопроєкту доповнює КПК статтею 604[1]. Її частина друга передбачає, що запит іноземної держави про розподіл конфіскованого майна розглядається, якщо його отримано протягом одного року після фактичного виконання рішення про конфіскацію.

Проєкт не уточнює, хто має отримати запит у цей строк: Міністерство юстиції України чи суд. Оскільки запит надсилається до суду через Мін'юст, можлива ситуація, коли Міністерство отримало його вчасно, а суду передало вже після закінчення року. За такого формулювання затримка пересилання може стати підставою для відмови у розгляді.

Не визначено й початку строку, якщо майно за одним рішенням конфіскують у різний час. Наприклад, щодо одного активу рішення вже виконано, а щодо іншого виконання ще триває. Незрозуміло, чи відраховувати рік окремо для кожного активу, чи після виконання всього рішення. Проєкт також не дозволяє суду поновити строк, пропущений із поважних причин.

У частині другій запропонованої статті 604[1] КПК слід прямо встановити, що строк дотримано, якщо запит отримало Міністерство юстиції України протягом року після фактичної конфіскації відповідного майна. Якщо рішення виконується частинами, строк потрібно обчислювати окремо щодо кожної частини. Суду слід надати право поновити його за клопотанням іноземної держави, якщо причини пропуску підтверджені документами та визнані поважними.

Річний строк у проєкті стосується розподілу майна між державами. У цій самій нормі слід зазначити, що він не обмежує повернення майна, якщо обов'язок повернення або інший порядок установлено міжнародним договором України. Зокрема, стаття 57 Конвенції ООН проти корупції передбачає повернення активів за визначених нею умов, які потрібно враховувати при вирішенні конкретного запиту.

Таким чином, пропонуємо викласти частину восьму статті 603 КПК та статтю 604[1] КПК у наведеній редакції:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 603. Розгляд судом питання про виконання вироку суду іноземної держави 8. За клопотанням Міністерства юстиції України суд може прийняти рішення про передачу конфіскованого майна, а так само його грошового еквівалента або їх частини запитуючій стороні, яка прийняла рішення про конфіскацію, для відшкодування потерпілим шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також в інших випадках, передбачених міжнародним договором України.	**Стаття 603. Розгляд судом питання про виконання вироку суду іноземної держави** 8. За клопотанням Міністерства юстиції України суд може прийняти рішення про передачу конфіскованого майна, а так само його грошового еквівалента або їх частини запитуючій стороні, яка прийняла рішення про конфіскацію, для відшкодування потерпілим шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також в інших випадках, передбачених міжнародним договором **України. Питання про передачу майна вирішується з дотриманням гарантій частин третьої, п'ятої–сьомої статті 604[1] цього Кодексу.**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 604¹. Запит про розподіл або повернення конфіскованого майна	**Стаття 604¹. Запит про розподіл або повернення конфіскованого майна**
1. Запит іноземної держави про розподіл майна та інших активів, конфіскованих за рішенням суду, а у випадках, передбачених міжнародним договором України, про повернення такого майна, крім випадків, встановлених статтею 568 цього Кодексу, розглядається судом, який ухвалив рішення про конфіскацію. Такий запит надсилається до суду через Міністерство юстиції України.	1. Запит іноземної держави про розподіл майна та інших активів, конфіскованих за рішенням суду, а у випадках, передбачених міжнародним договором України, про повернення такого майна, крім випадків, встановлених статтею 568 цього Кодексу, розглядається судом, який ухвалив рішення про конфіскацію. Такий запит надсилається до суду через Міністерство юстиції України.
2. Запит іноземної держави про розподіл майна та інших активів розглядається за умови, якщо його отримано не пізніше одного року з дня фактичного виконання рішення про конфіскацію.	2. Запит іноземної держави про розподіл майна та інших активів **подається до Міністерства юстиції України** не пізніше одного року з дня фактичного виконання рішення про **конфіскацію відповідного майна. Датою подання є дата отримання запиту Міністерством юстиції України. Якщо конфіскація виконується частинами, строк обчислюється окремо щодо відповідної частини майна. Суд може поновити цей строк за клопотанням запитуючої сторони у разі поважних причин його пропуску, підтверджених документами. Обмеження цього строку не застосовується, якщо інший порядок або обов'язок повернення майна встановлено міжнародним договором України.**
3. Під час розгляду запиту відповідно до частини першої цієї статті враховується вартість конфіскованого майна та інших активів, шкода, завдана кримінальним правопорушенням, місце проживання (місцезнаходження) потерпілих, обсяг надання іноземною державою міжнародної правової допомоги під час розслідування у кримінальному провадженні.	3. Під час розгляду запиту відповідно до частини першої цієї статті враховується вартість конфіскованого майна та інших активів, шкода, завдана кримінальним правопорушенням, місце проживання (місцезнаходження) потерпілих, обсяг надання іноземною державою міжнародної правової допомоги під час розслідування у кримінальному **провадженні. Насамперед суд перевіряє обов'язки щодо повернення майна та відшкодування шкоди, встановлені застосовним міжнародним договором України, права законних власників, добросовісних третіх осіб та потерпілих. Обсяг наданої міжнародної правової допомоги не може бути підставою для обмеження цих прав. У рішенні визначаються майно або сума, одержувач, правова підстава, частка та порядок передачі.**
4. Запит про розподіл або повернення майна, конфіскованого в іноземній державі, або такого, що може бути конфісковано в іноземній державі, ініціює суд, прокурор або слідчий. Такий запит надсилається компетентному органу іноземної держави через Міністерство юстиції України.	4. Запит про розподіл або повернення майна, конфіскованого в іноземній державі, або такого, що може бути конфісковано в іноземній державі, ініціює суд, прокурор або слідчий. Такий запит надсилається компетентному органу іноземної держави через Міністерство юстиції України.
	5. До клопотання додаються відомості про майно, його вартість і виконання конфіскації, копії документів про заявлені права власників і третіх осіб та вимоги потерпілих, відомості про розгляд цих вимог і порядок їх задоволення. Суд повідомляє про розгляд прокурора, Міністерство юстиції України, засудженого, відомих суду потерпілих та осіб, які заявили права на майно, і надає їм можливість подати пояснення та документи. Неприбуття належно повідомлених осіб не перешкоджає розгляду. Під час цього розгляду суд вирішує питання передачі майна та захисту прав заінтересованих осіб. Законність

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	конфіскації, встановлену судовим рішенням, що набрало законної сили, повторно не перевіряють. **6. Якщо щодо конкретного майна триває судовий спір про право законного власника або добросовісної третьої особи, його передача відкладається до вирішення цього спору. Це не перешкоджає вирішенню питання щодо іншої частини майна.** **7. Ухвала може бути оскаржена в апеляційному порядку Міністерством юстиції України, прокурором, засудженим, потерпілим та іншою особою, щодо прав на майно якої постановлено ухвалу. Передача майна здійснюється після набрання ухвалою законної сили.**

18. Щодо статті 606 Кримінального процесуального кодексу України

Підпункт 1 пункту 31 розділу I, пункт 6 частини першої статті 606 КПК. Проєкт уточнює шкоду, яка має бути визначена вироком, але зберігає її відшкодування та сплату процесуальних витрат як загальну умову передачі. Правовий результат залежатиме від можливості засудженого сплатити всі суми до передачі.

Стаття 3 Конвенції про передачу засуджених осіб не встановлює повної сплати шкоди та витрат як універсальної умови. Водночас вона передбачає згоду обох держав; засуджений не отримує безумовного права вимагати передачу. Проблема української норми полягає у загальному майновому бар'єрі без оцінки можливості зберегти та виконати вимоги після передачі.

Інтерес потерпілого полягає в реальному відшкодуванні. Саме перебування неплатоспроможної особи в українській установі не забезпечує стягнення, а передача не повинна припиняти присуджені вимоги. Потрібне правило про збереження вимог і можливості їх виконання, визначення Мін'юстом відповідного механізму та повідомлення потерпілого. Воно дозволяє розглядати передачу з урахуванням договору без відмови лише через статки засудженого.

Таким чином, пропонуємо викласти частину першу статті 606 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 606. Умови передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання 1. Засуджену судом України особу може бути передано для відбування покарання в іншу державу, а засудженого іноземним судом громадянина України прийнято для відбування покарання в Україні тільки за умов: 1) якщо ця особа є громадянином держави виконання вироку; 2) якщо вирок набрав законної сили; 3) якщо на час отримання запиту про передачу засуджений має відбувати покарання упродовж якнайменш шести місяців або якщо йому ухвалено вирок до ув'язнення на невизначений строк;	**Стаття 606. Умови передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання** 1. Засуджену судом України особу може бути передано для відбування покарання в іншу державу, а засудженого іноземним судом громадянина України прийнято для відбування покарання в Україні тільки за умов: 1) якщо ця особа є громадянином держави виконання вироку; 2) якщо вирок набрав законної сили; 3) якщо на час отримання запиту про передачу засуджений має відбувати покарання упродовж якнайменш шести місяців або якщо йому ухвалено вирок до ув'язнення на невизначений строк;

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
4) якщо на передачу згоден засуджений або з урахуванням його віку або фізичного чи психічного стану на це згоден законний представник засудженого;	4) якщо на передачу згоден засуджений або з урахуванням його віку або фізичного чи психічного стану на це згоден законний представник засудженого;
5) якщо кримінальне правопорушення, внаслідок вчинення якого було ухвалено вирок, є злочином згідно із законодавством держави виконання вироку або було б злочином у разі вчинення на її території, за вчинення якого може бути призначено покарання у виді позбавлення чи обмеження волі;	5) якщо кримінальне правопорушення, внаслідок вчинення якого було ухвалено вирок, є злочином згідно із законодавством держави виконання вироку або було б злочином у разі вчинення на її території, за вчинення якого може бути призначено покарання у виді позбавлення чи обмеження волі;
6) якщо відшкодовано шкоду, завдану кримінальним правопорушенням, що визначена вироком суду України, а в разі наявності - також процесуальні витрати;	6) якщо **забезпечено збереження та можливість виконання вимог про відшкодування шкоди, завданої** кримінальним правопорушенням, **і стягнення процесуальних витрат, установлених вироком. Невідшкодована шкода або несплачені** процесуальні **витрати самі по собі не є підставою для відмови у передачі, якщо міжнародний договір України не встановлює такої умови. Міністерство юстиції України до передачі з'ясовує порядок подальшого виконання відповідних вимог та повідомляє про нього потерпілого. Передача не припиняє цих вимог;**
7) якщо держава ухвалення вироку і держава виконання вироку згодні на передачу засудженого.	7) якщо держава ухвалення вироку і держава виконання вироку згодні на передачу засудженого.

19. Щодо статті 610 Кримінального процесуального кодексу України

Пункт 33 розділу І законопроєкту викладає статтю 610 КПК у новій редакції. Її частина перша передбачає обов'язкову участь прокурора та участь захисника засудженого «у разі наявності». Таке формулювання дозволяє провести розгляд без адвоката, якщо засуджений його не залучив і суд не застосував загальні правила призначення захисника. При цьому окремого обов'язку забезпечити захисника саме для цієї процедури проєкт не встановлює.

Під час розгляду суд визначає кваліфікацію кожного діяння за українським кримінальним законом і строк покарання, яке виконуватиметься в Україні. За відповідними клопотаннями він також може вирішувати питання запобіжного заходу для доставки, додаткового покарання, цивільного позову та процесуальних витрат.

Помилка у виборі української статті, визначенні максимальної санкції або зарахуванні відбутого строку може призвести до надмірного позбавлення свободи чи необґрунтованих майнових стягнень. Тому засудженому потрібна можливість перевірити матеріали та подати заперечення до ухвалення рішення.

Стаття 59 Конституції України гарантує професійну правничу допомогу, а частина третя статті 63 зберігає за засудженим права людини, крім обмежень, визначених законом і вироком. Відсутність адвоката, коштів або можливості організувати захист із-за кордону не повинна фактично позбавляти засудженого правничої допомоги під час визначення умов подальшого виконання покарання.

Стаття 20 КПК прямо поширює право на захист на засудженого.

Частина третя статті 43 КПК надає йому права обвинуваченого в обсязі, необхідному для захисту.

Статті 49 і 52 КПК передбачають призначення захисника та випадки його обов'язкової участі.

Вона залежатиме від залучення адвоката самою особою, наявності загальної підстави обов'язкового захисту або оцінки судом необхідності його призначення. Участь прокурора не замінює захисника, який представляє інтереси засудженого та перевіряє доводи клопотання.

Міжнародні правила встановлюють конкретні межі виконання іноземного вироку.

Стаття 10 Конвенції про передачу засуджених осіб забороняє при адаптації посилювати покарання за його характером або тривалістю та перевищувати українську максимальну санкцію.

Стаття 11 цієї Конвенції для процедури заміни вироку вимагає зарахувати весь період позбавлення волі та не погіршувати становище засудженого.

Захисник має перевірити, який договірний режим застосовується, чи відповідає йому запропоноване покарання та чи враховано всі належні періоди тримання під вартою.

Стаття 7 Конвенції про передачу засуджених осіб вимагає добровільної згоди з повним розумінням її правових наслідків у випадках, коли згода необхідна. Підписана заява про передачу не означає, що засуджений погодився з будь-якою подальшою кваліфікацією або розрахунком покарання українським судом. Для обґрунтованої позиції йому потрібно знати зміст клопотання, запропоновану кваліфікацію та порядок обчислення залишку строку.

Наслідки неправильного приведення вироку у відповідність підтверджує справа «Купінський проти України», рішення ЄСПЛ від 10.11.2022, заява № 5084/18. Після передачі засудженого довічне покарання, яке передбачало можливість умовно-дострокового звільнення, перетворилося в Україні на фактично нескоротне довічне покарання. ЄСПЛ установив порушення статті 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод через застосування суворішого покарання. Отже, перевірка повинна охоплювати не лише назву та строк санкції, а й правові наслідки її виконання.

Обґрунтування правки полягає у встановленні спеціальної законодавчої гарантії, яка забезпечить право на захист і дотримання міжнародних обмежень щодо покарання.

У частині першій запропонованої статті 610 КПК слід установити обов'язкову участь захисника та його призначення судом, якщо засуджений не залучив адвоката.

До розгляду засудженому й захиснику потрібно надати клопотання та матеріали, необхідні для перевірки кваліфікації, покарання і розрахунку строку, забезпечити потрібний переклад та час для підготовки заперечень.

Якщо особиста участь засудженого до передачі об'єктивно неможлива, суд має забезпечити можливість подати письмову позицію або взяти участь дистанційно в

дозволеному законом і договором порядку. Перебування особи за кордоном не повинно ставати підставою для розгляду без її позиції та професійного захисту.

Пункти 31–33 розділу I, пункт 5 частини першої статті 606, частини перша і друга статті 609, пункт 2 частини третьої та частина четверта статті 610 КПК. Проєкт включає обмеження волі до умов передачі та вилучає обмеження формули статті 609 лише позбавленням волі. Однак судовий механізм у статті 610 продовжує визначати саме строк позбавлення волі.

Виникає внутрішня неузгодженість: допускається ширше коло покарань, але не визначено, як установлювати виконуваний вид санкції, несумісної за природою з українською. Суд може мати матеріали для передачі, проте не мати прямого правила приведення виду покарання у відповідність. Орієнтація лише на строк позбавлення волі також створює ризик неправильного посилення режиму при адаптації обмеження волі.

Статті 9–11 Конвенції про передачу засуджених осіб розрізняють продовження виконання та заміну вироку.

За статтею 10 адаптоване покарання не може бути суворішим за характером або тривалістю.

Стаття 11 містить окремі умови процедури заміни. Належне регулювання має визначати вид і тривалість відповідно до застосовного договору, найбільш відповідну санкцію та непогіршення становища, у тому числі за сукупністю діянь. Положення КПК не можуть розширити сферу конкретного договору на покарання, яких він не охоплює.

Пункт 33 розділу I законопроєкту передбачає у пункті 4 частини другої статті 610 КПК подання документа про відбуту частину покарання, попереднє ув’язнення та інші обставини виконання вироку. Однак частина четверта запропонованої статті 610 КПК не вимагає зазначати в ухвалі, які періоди суд зарахував, як їх обчислив і скільки покарання залишилося відбути.

Відомості про попереднє ув’язнення, відбування покарання за кордоном, тримання під вартою під час передачі та розгляду клопотання в Україні можуть міститися в різних документах. Суд має зіставити ці відомості й визначити залишок покарання. Без розрахунку в ухвалі засудженому та захиснику складно перевірити, чи враховано кожен період і чи немає помилки, яка подовжує позбавлення свободи.

Частина шоста статті 603 КПК уже передбачає зарахування часу тримання під вартою в Україні у зв’язку з розглядом запиту про виконання іноземного вироку. Нова частина сьома статті 603 КПК відсилає до правил визначення строку покарання у статті 610 КПК. Ці положення слід доповнити обов’язком суду навести повний розрахунок в ухвалі.

Пункт «c» частини першої статті 11 Конвенції про передачу засуджених осіб вимагає при заміні вироку зарахувати весь період позбавлення волі. При продовженні виконання вироку необхідно врахувати вже відбуту частину покарання, щоб особа не відбувала її повторно.

У частині четвертій запропонованої статті 610 КПК слід установити, що суд зазначає дати початку й закінчення кожного зарахованого періоду, правила його

зарахування та невідбутий залишок покарання. Періоди, які збігаються, не можна зараховувати двічі. Якщо документи неповні або суперечливі, суд витребовує уточнені відомості через Міністерство юстиції України. Якщо після розрахунку встановлено, що покарання повністю відбуте, подальше тримання особи для виконання цього вироку не допускається.

Пункт 33 розділу I, частина п’ята статті 610 КПК. Суд за клопотанням Мін’юсту обирає запобіжний захід для доставки до установи покарань або примусового лікування. Проєкт не уточнює територіального перебування особи, строку такого заходу та співвідношення загального арешту зі спеціальним режимом щодо примусових заходів медичного характеру.

Сам намір доставити особу не визначає необхідності позбавлення свободи. Якщо засуджений ще за кордоном, невідомо, як і з якого моменту виконується відповідна українська ухвала. Для особи, яка потребує психіатричної допомоги, звичайне тримання під вартою і поміщення до відповідного закладу мають різні правові підстави. Без прямої відсилки до належного режиму одна формула доставки може охопити несумісні заходи.

Стаття 29 Конституції України, стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та стаття 508 КПК вимагають визначеного порядку.

Потрібні розгляд за участю особи і захисника, установлення необхідності та альтернатив, строк не більше тридцяти діб і не довше залишку покарання, а для примусових медичних заходів – застосування статті 508 КПК. В ухвалі мають бути підстава, строк, порядок виконання та можливість апеляційного перегляду. Це дає установі конкретний документ для доставки і припинення заходу.

Таким чином, пропонуємо викласти частини першу, третю, четверту та п’яту статті 610 КПК у наведеній редакції:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 610. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України 1. Клопотання Міністерства юстиції України про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України відповідно до частини третьої статті 609 цього Кодексу розглядає суд першої інстанції за останнім відомим місцем проживання засудженої особи в Україні, а за відсутності місця проживання — за місцезнаходженням Міністерства юстиції України протягом одного місяця з моменту його надходження. Судовий розгляд здійснюється за участю прокурора та захисника засудженої особи (у разі наявності).	**Стаття 610. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України** 1. Клопотання Міністерства юстиції України про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України відповідно до частини третьої статті 609 цього Кодексу розглядає суд першої інстанції за останнім відомим місцем проживання засудженої особи в Україні, а за відсутності місця проживання — за місцезнаходженням Міністерства юстиції України протягом одного місяця з моменту його надходження. Судовий розгляд здійснюється за **обов’язкової участі** прокурора та захисника засудженої **особи. За відсутності залученого захисника суд забезпечує його участь за призначенням у порядку статті 49 цього Кодексу. Засудженому та його захиснику до розгляду надаються клопотання і матеріали, необхідні для перевірки кваліфікації діянь, виду і тривалості покарання та розрахунку відбутого строку. Засудженому забезпечується необхідний переклад мовою, яку він розуміє. Суд надає засудженому та захиснику достатній час для підготовки заперечень і забезпечує засудженому**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	можливість участі особисто або у режимі відеоконференції відповідно до цього Кодексу і застосовного міжнародного договору України. Якщо забезпечити його участь до передачі об'єктивно неможливо, суд розглядає клопотання за участю захисника після одержання позиції засудженого або підтвердження, що йому надано можливість її подати.
Стаття 610. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України 3. Під час розгляду клопотання Міністерства юстиції України суд: 1) визначає правову кваліфікацію за законом України про кримінальну відповідальність кожного з діянь, у вчиненні яких засудженого громадянина України визнано винним вироком суду іноземної держави. При цьому суд враховує факти, встановлені вироком суду іноземної держави, але не є пов'язаним кваліфікацією кримінального правопорушення за законодавством держави винесення вироку. Якщо особу засуджено за вчинення кількох правопорушень, не всі з яких є кримінально караними за законом України, суд визначає правову кваліфікацію тих діянь, які є кримінально караними за законом України; 2) визначає строк позбавлення волі відповідно до вироку суду іноземної держави з урахуванням положень частини четвертої цієї статті. Вирішення питання про звільнення засудженого від покарання або подальшого його відбування, заміна більш м'яким, а також пом'якшення призначеного покарання, якщо це не передбачено вироком суду іноземної держави, одночасно з вирішенням питання про приведення вироку іноземної держави у відповідність із законодавством України не допускається.	**Стаття 610. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України** 3. Під час розгляду клопотання Міністерства юстиції України суд: 1) визначає правову кваліфікацію за законом України про кримінальну відповідальність кожного з діянь, у вчиненні яких засудженого громадянина України визнано винним вироком суду іноземної держави. При цьому суд враховує факти, встановлені вироком суду іноземної держави, але не є пов'язаним кваліфікацією кримінального правопорушення за законодавством держави винесення вироку. Якщо особу засуджено за вчинення кількох правопорушень, не всі з яких є кримінально караними за законом України, суд визначає правову кваліфікацію тих діянь, які є кримінально караними за законом України; 2) визначає **вид і тривалість покарання, що підлягає виконанню в Україні,** відповідно до вироку суду іноземної **держави, закону України про кримінальну відповідальність та застосовного міжнародного договору України** з урахуванням частини четвертої цієї **статті.** **Суд не переглядає вирок іноземного суду щодо встановлених ним фактичних обставин та винуватості особи. Якщо за законом України та застосовним міжнародним договором вирішення** питання про звільнення від покарання або подальшого його відбування, **заміну невідбутої частини покарання** більш **м'яким чи** пом'якшення **покарання належить до компетенції цього суду, таке питання може бути вирішене одночасно за відповідним клопотанням із дотриманням вимог статей 537 і 539 цього Кодексу. Відсутність відповідного положення у вироку** суду іноземної держави **сама по собі** не **перешкоджає застосуванню цих норм.**
Стаття 610. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України 4. Під час визначення строку покарання у виді позбавлення волі, що підлягає відбуванню на підставі вироку суду іноземної держави, суд дотримується тривалості призначеного таким вироком покарання, крім таких випадків: 1) якщо передбачений законом України про кримінальну відповідальність за кримінальне правопорушення максимальний строк позбавлення волі є меншим, ніж призначений вироком суду іноземної держави, суд визначає максимальний строк позбавлення волі, передбачений кримінальним законом України;	**Стаття 610. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України** 4. Під час визначення строку покарання у виді позбавлення волі, що підлягає відбуванню на підставі вироку суду іноземної держави, суд дотримується тривалості призначеного таким вироком покарання, крім таких випадків: 1) якщо передбачений законом України про кримінальну відповідальність за кримінальне правопорушення максимальний строк позбавлення волі є меншим, ніж призначений вироком суду іноземної держави, суд визначає максимальний строк позбавлення волі, передбачений кримінальним законом України;

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
2) якщо строк покарання, призначений вироком суду іноземної держави, є меншим, ніж мінімальний строк, передбачений санкцією статті Кримінального кодексу України за відповідне кримінальне правопорушення, суд дотримується строку, визначеного вироком суду іноземної держави.	2) якщо строк покарання, призначений вироком суду іноземної держави, є меншим, ніж мінімальний строк, передбачений санкцією статті Кримінального кодексу України за відповідне кримінальне правопорушення, суд дотримується строку, визначеного вироком суду іноземної **держави.** **Якщо призначене покарання за своєю природою несумісне із законом України про кримінальну відповідальність, суд відповідно до застосовного міжнародного договору України приводить його у відповідність із найбільш відповідним покаранням, передбаченим за таке діяння законом України. Адаптоване покарання за видом і тривалістю не може бути суворішим за призначене іноземним судом та перевищувати встановлену законом України максимальну межу. Обмеження волі не може бути замінене позбавленням волі. Визначення покарання за сукупністю діянь не може погіршувати становище особи порівняно з іноземним вироком. Під час приведення вироку у відповідність суд перевіряє правові наслідки виконання покарання, щоб не допустити його посилення. Покарання, яке допускає дострокове звільнення, не може внаслідок такого приведення перетворюватися на покарання без цієї можливості.** **Суд визначає невідбуту частину покарання із зарахуванням усього строку, відбутого за відповідним вироком, та всіх періодів позбавлення волі у зв'язку з цим провадженням, включно з попереднім ув'язненням, триманням під вартою під час передачі та розгляду клопотання в Україні, відповідно до закону України та застосовного міжнародного договору України. Періоди, які збігаються, не зараховуються двічі. В ухвалі зазначаються дати початку й закінчення кожного зарахованого періоду, правила його зарахування, спосіб обчислення та невідбутий залишок покарання. Якщо документи неповні або суперечливі, суд витребовує уточнені відомості у держави винесення вироку через Міністерство юстиції України. Якщо після розрахунку встановлено, що покарання повністю відбуте, особа не підлягає подальшому триманню під вартою для виконання цього вироку.**
Стаття 610. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України 5. На підставі клопотання Міністерства юстиції України суд обирає засудженій особі або особі, до якої застосовано примусові заходи медичного характеру, запобіжний захід з метою доставки особи до відповідної установи для подальшого відбування покарання або примусового лікування.	**Стаття 610. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України** 5. **За клопотанням** Міністерства юстиції України суд **може застосувати до особи, яка перебуває на території України, захід для забезпечення її доставки до установи виконання покарань** або **закладу надання психіатричної допомоги після постановлення рішення про виконання відповідного покарання або примусового заходу медичного характеру. Клопотання розглядається за участю особи, захисника, прокурора та за потреби законного представника і перекладача. Питання про застосування запобіжного заходу розглядається за правилами глави 18 цього Кодексу з урахуванням**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
	особливостей цієї частини. Тримання під вартою допускається лише за доведеної необхідності та неможливості забезпечити доставку менш обтяжливим заходом, на строк не більше тридцяти діб і не довше невідбутої частини покарання. Для особи, до якої застосовано **примусовий захід** медичного характеру, **суд визначає відповідний** запобіжний захід **за правилами статті 508 цього Кодексу; строк поміщення до закладу** з **надання психіатричної допомоги виключно для забезпечення** доставки **не може перевищувати тридцяти діб. В ухвалі зазначаються підстава, строк та порядок виконання заходу. Ухвала в частині застосованого заходу може бути оскаржена в апеляційному порядку.**

20. Щодо статті 612 Кримінального процесуального кодексу України

Пункт 34 розділу I, частина третя статті 612 КПК, та підпункт 3 пункту 2 розділу II, стаття 152 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК). Проєкт пов'язує звільнення з отриманням установою виконання покарань копії іноземного рішення від Мін'юсту. Строк передання цього документа Мін'юстом не визначено. Між належним повідомленням держави винесення вироку та фактичним звільненням залишається адміністративний проміжок.

За статтею 14 Конвенції про передачу засуджених осіб держава виконання припиняє виконання, щойно іноземна держава повідомляє про рішення, внаслідок якого вирок перестає бути обов'язковим. Якщо належно перевірене повідомлення вже отримане, очікування іншої форми доставки може подовжити тримання без чинної підстави за цим вироком. Нова підстава у статті 152 КВК не усуває часової прогалини у статті 612 КПК.

Потрібні невідкладне передання перевіреного рішення або офіційного повідомлення суду та установі і негайне звільнення, коли виконання припинене або строк закінчився. За наявності іншої самостійної законної підстави тримання вона оцінюється окремо. Пом'якшення, яке лише скорочує строк, не завжди означає негайне звільнення; для нього потрібен невідкладний перерахунок компетентним судом за статтями 537 і 539 КПК. Електронне підтвердження має дозволяти виконання без очікування паперового примірника.

Таким чином, пропонуємо викласти частину третю статті 612 КПК у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 612. Повідомлення про зміну або скасування вироку суду іншої держави 3. У разі скасування вироку суду іноземної держави із закриттям кримінального провадження або застосування компетентним органом іноземної держави помилування, амністії, дострокового звільнення чи пом'якшення покарання засуджена особа після отримання установою виконання покарань копії такого рішення (акта) від Міністерства	**Стаття 612. Повідомлення про зміну або скасування вироку суду іншої держави** 3. У разі **отримання від компетентного органу іноземної держави належно перевіреного рішення або офіційного повідомлення про** скасування вироку із закриттям кримінального **провадження,** помилування, **амністію, дострокове звільнення,** пом'якшення покарання **чи іншу підставу припинення виконання покарання Міністерство**

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
юстиції України підлягає звільненню у строк, визначений на підставі цього рішення (акта).	**юстиції України невідкладно передає його суду, компетентному відповідно до частини другої статті 539 цього Кодексу, та установі виконання покарань. Якщо рішення передбачає негайне припинення виконання покарання або строк покарання вже закінчився, установа невідкладно звільняє особу, якщо немає іншої самостійної законної підстави тримання під вартою. Отримання паперового примірника не є умовою звільнення** після **перевіреного електронного повідомлення** Міністерства юстиції **України. Якщо рішення потребує перерахунку строку покарання або визначення інших умов виконання, суд розглядає відповідне клопотання невідкладно за правилами статей 537 і 539** цього **Кодексу.**

ІІІ. Щодо змін до Кримінально-виконавчого кодексу України

1. Щодо статті 7 Кримінально-виконавчого кодексу України

Підпункт 2 пункту 2 розділу ІІ, частина шоста статті 7 КВК. Проєкт додає гарантії, надані іноземним державам при видачі або передачі, до джерел визначення правового статусу засудженого. Не зазначено, що такі гарантії надаються в межах установлених повноважень і не можуть самостійно звужувати законні права.

Гарантія умов утримання може поліпшувати захист особи. Водночас загальна формула охоплює будь-яку надану гарантію без визначення її допустимого змісту. Це створює ризик тлумачення адміністративного листа як підстави не застосовувати право, передбачене законом, наприклад при вирішенні питання подальшого виконання покарання. Сам факт міжнародного листування не надає органу законодавчих повноважень.

Статті 19, 22 і 64 Конституції України визначають межі повноважень та обмеження прав.

Потрібне пряме правило: гарантії надаються за законом і договором, а не можуть бути самостійною підставою звуження прав, установлених Конституцією України, законом чи міжнародним договором. Така межа дозволяє виконувати правомірно надані гарантії та запобігає колізії між листом органу і нормативним статусом засудженого.

Таким чином, пропонуємо викласти частину шосту статті 7 Кримінально-виконавчого кодексу України у такій редакції:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінально-виконавчий кодекс України	
Стаття 7. Основи правового статусу засуджених 6. Правовий статус засуджених, переданих в Україну для відбування покарання, а також засуджених, стосовно яких компетентним органом іноземної держави було прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію) для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, визначається законами України та цим Кодексом з урахуванням умов їх утримання, визначених	**Стаття 7. Основи правового статусу засуджених** 6. Правовий статус засуджених, переданих в Україну для відбування покарання, а також засуджених, стосовно яких компетентним органом іноземної держави було прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію) для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, визначається законами України та цим Кодексом з урахуванням умов їх утримання, визначених

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінально-виконавчий кодекс України	
чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та гарантіями, які надаються іноземним державам у зв'язку з розглядом їх компетентними органами питань, пов'язаних з видачею особи (екстрадицією) чи передачею засудженого.	чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та гарантіями, які надаються іноземним державам у зв'язку з розглядом їх компетентними органами питань, пов'язаних з видачею особи (екстрадицією) чи передачею **засудженого. Такі гарантії надаються в межах повноважень відповідного органу, визначених законом та міжнародним договором України, і не можуть бути самостійною підставою для звуження прав засудженого, установлених Конституцією України, законом або міжнародним договором України.**

2. Щодо статті 152 Кримінально-виконавчого кодексу України

Запропоновану підставу звільнення у статті 152 Кримінально-виконавчого кодексу України потрібно узгодити з частиною третьою статті 612 КПК. Належно перевірене рішення або офіційне повідомлення іноземної держави має дозволяти виконати рішення про припинення покарання без очікування паперового примірника. Негайне звільнення застосовується за відсутності іншої самостійної законної підстави тримання особи. Якщо пом'якшення лише скорочує строк, його залишок невідкладно перераховує компетентний суд.

Таким чином, пропонуємо доповнити статтю 152 Кримінально-виконавчого кодексу України частиною другою такого змісту:

Положення законопроєкту № 16092	Запропонована редакція норми
Кримінально-виконавчий кодекс України	
Стаття 152. Підстави звільнення від відбування покарання Підставою для звільнення особи, переданої в Україну для подальшого відбування покарання, також є рішення (акт) про амністію або помилування в іноземній державі, дострокове звільнення, скасування вироку із закриттям кримінального провадження або інше рішення іноземної держави, внаслідок застосування якого строк покарання закінчився, або скасовується потреба у подальшому відбуванні покарання.	**Стаття 152. Підстави звільнення від відбування покарання** Підставою для звільнення особи, переданої в Україну для подальшого відбування покарання, також є рішення (акт) про амністію або помилування в іноземній державі, дострокове звільнення, скасування вироку із закриттям кримінального провадження або інше рішення іноземної держави, внаслідок застосування якого строк покарання закінчився, або скасовується потреба у подальшому відбуванні **покарання. Рішення або повідомлення компетентного органу іноземної держави виконується у порядку, установленому частиною третьою статті 612 Кримінального процесуального кодексу України.**

IV. Щодо прикінцевих положень законопроекту

Щодо перехідних правил

Розділ II містить набрання чинності наступного дня після опублікування та зміни до КВК. Він не визначає спеціальних правил для раніше направлених запитів і практичного переходу до нових електронних механізмів. Якщо запропоновані гарантії строків дозволу та арешту будуть включені до проєкту, потрібне також пряме врегулювання їх застосування до чинних процедур.

Стаття 5 КПК установлює дію процесуального закону в часі та окремо визначає право, за яким оцінюється допустимість раніше отриманого доказу. Це загальне правило не пояснює організаційного питання, чи треба повторно надсилати старий запит через зміну реквізитів. Без узгодженого переходу різні установи можуть вимагати нові документи або продовжувати використовувати старі дозволи без перевірки їх актуальності.

Потрібні збереження раніше направлених запитів, подальші дії за статтею 5 КПК, шестимісячна перевірка старих безстрокових дозволів після запровадження строкової моделі та зарахування всіх попередніх періодів арешту за тим самим запитом. Для електронного обміну центральні органи мають визначити порядок перевірки і передання в межах повноважень. Запропонований тримісячний строк узгодження підзаконних процедур дає конкретний обов'язок впровадження без перенесення до цих актів підстав обмеження прав, які повинні залишатися в законі.

Таким чином, пропонуємо доповнити розділ ІІ законопроекту пунктом 3 такого змісту:

Положення законопроєкту № 16092	**Запропонована редакція норми**
Законопроект № 16092	
Пункт 3 Положення відсутнє.	Пункт 3 **3. Запити про міжнародне співробітництво, направлені до набрання чинності цим Законом, не потребують повторного направлення лише у зв'язку зі зміною форми або реквізитів запиту. Подальші процесуальні дії та рішення здійснюються відповідно до статті 5 Кримінального процесуального кодексу України. Дозволи на процесуальні дії за кордоном, строк яких до набрання чинності цим Законом не обмежувався, підлягають перевірці органом, який їх надав, протягом шести місяців; після спливу цього строку їх використання допускається лише після продовження у порядку частини другої статті 562 цього Кодексу. Усі попередні періоди екстрадиційного арешту за тим самим запитом враховуються у сукупний строк; набрання чинності цим Законом не поновлює його обчислення. Кабінету Міністрів України та відповідним центральним органам у тримісячний строк привести підзаконні акти у відповідність із цим Законом та визначити порядок перевірки й передачі електронних запитів і повідомлень у межах установлених законом повноважень.**